

Олександр Кирильчук

Курсова робота
з української літератури:
методичні рекомендації до виконання

Рівне
2020

УДК 821.161.2(07)
К 43

Рекомендовано до впровадження в освітній процес
Навчально-методичною комісією факультету української філології
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 3 від 7 лютого 2020 року)

Рецензенти:

Романишина Наталія, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри української літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Назарук Михайло, кандидат філологічних наук, доцент, директор ДПТНЗ «Рівненський центр ПТО сервісу і дизайну».

Кирильчук О.

К 43 Курсова робота з української літератури: методичні рекомендації до виконання / Олександр Кирильчук ; вид. 2-ге, доповн. – Рівне, 2020. – 52 с.

Навчально-методичне видання пропонує докладне обґрунтування процесу написання студентських робіт, що стане у пригоді студентам-філологам під час виконання самостійної дослідницької роботи з української літератури. У методичних рекомендаціях систематизовано методологічний матеріал з підготовки курсових, узагальнено наукові підходи до опрацювання проблем письменництва, осмислено важливі складові наукової роботи: укладання структури, формулювання категорійного апарату, обрання теми, опрацювання бібліографічної бази.

Методичні рекомендації розраховані на студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Види студентських наукових досліджень.....	5
Дотримання принципів академічної доброчесності....	6
Обрання теми роботи.....	8
Методи наукового дослідження.....	9
Робота з джерелами.....	12
Структура курсової роботи.....	15
Категорійний апарат наукового дослідження.....	19
Посилання на першоджерела.....	21
Оформлення цитувань у науковій роботі.....	23
Укладання списку використаних джерел.....	27
Мова та стиль курсової роботи.....	30
Вимоги до оформлення наукового дослідження.....	32
Оцінювання та захист курсових робіт.....	33
Рекомендована література.....	36
Інформаційні ресурси з української літератури.....	46
Додатки.....	47
Додаток А. Оформлення титульної сторінки курсової роботи	47
Додаток Б. Оформлення змісту роботи	48
Додаток В. Приклади бібліографічних записів відповідно до правил Національного стандарту України ДСТУ ГОСТ 7.1:2006	49
Додаток Г. Приклади бібліографічного опису джерел відповідно до правил Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015	50
Додаток Д. Приклади окремих оформлень цитувань та бібліографічного опису джерел за вимогами міжнародних стилів	51

Вступ

Освітньо-професійні програми з підготовки бакалаврів за спеціальностями 014 Середня освіта (Українська мова і література) та 035 Філологія (Українська мова та література) передбачають обов'язкове виконання письмової курсової роботи, обсяг якої становить один кредит ЄКТС. Метою курсової роботи з української літератури є поглиблення та систематизація знань здобувачами вищої освіти, отриманих під час навчання з дисциплін літературознавчого циклу.

Відтак написання студентами-філологами курсової роботи з української літератури дозволить набути такі *компетентності*: знання ті розуміння предметної області та усвідомлення специфіки професійної діяльності; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях; здатність проведення досліджень на належному рівні; здатність критично осмислювати нові художні тенденції, використовувати фахові знання з літератури, уміння й навички в галузі порівняльного літературознавства для аналізу літературного процесу; здатність виконувати власне дослідження (проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми; застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності; здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації літературних фактів, текстів; здатність здійснювати літературознавчий аналіз текстів різних стилів і жанрів; здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Загалом курсова робота – це перша спроба студентів самостійно опрацьовувати матеріал за канонами наукового вивчення проблемного питання. Тому студенти повинні у першу чергу розвивати такі вміння:

- логічно і точно викладати думки у тексті роботи;
- опанувати дослідницьку методологію аналізу художніх творів;
- самостійно визначати концептуальні напрями дослідження та структурного планування розвідки;
- аргументувати інтерпретаційні стратегії та наукові положення роботи, обґрунтовувати власну позицію;
- вміти укладати бібліографічну базу, оформлювати бібліографічний опис використаної літератури;
- опрацьовувати літературно-критичні джерела за допомогою реферативного методу та коментувати полемічні положення окремих літературознавчих монографій та статей;
- використовувати правила наукової культури викладу думок (посилання, цитування, мовностильові ознаки наукового дослідження та ін.);
- узагальнювати та систематизувати матеріал;
- формулювати наукові висновки з досліджуваної проблеми;
- привносити елемент творчого осмислення наукових положень роботи.

У процесі написання курсової роботи студенти повинні продемонструвати увесь інтелектуальний арсенал, який має базуватися не лише на літературознавчих знаннях. При розгляді художніх текстів варто застосовувати інформацію із суміжних дисциплін: філософії, історії, лінгвістики, культурології, психології etc. Проте студенту варто пам'ятати, що при виконанні такого завдання потрібно виявити, у першу чергу, самостійність та науковий рівень аналізу історико-літературних питань.

Види студентських наукових досліджень

Наукові дослідження займають важливу роль у процесі сучасного здобуття вищої освіти, оскільки дозволяють студентам узагальнити теоретичні знання, удосконалити практичні навички і вміння та сформувати необхідні професійні компетентності.

Наукове дослідження української літератури – це процес пізнання історико- та теоретико-літературних явищ, процесів і текстів за допомогою наукових методів інтерпретації художніх творів. Найпоширенішими формами студентських науково-дослідних робіт є курсова і кваліфікаційна роботи, наукова стаття, тези та анотація.

У системі вищої освіти курсова відіграє роль навчально-дослідного завдання. Підготовка роботи передбачає акумулювання здобутих теоретичних знань та практичних навичок дослідження певної літературознавчої проблеми. Такий тип наукових робіт носить навчальний характер і передбачає під керівництвом наукового керівника самостійне опрацювання та аналіз літературних фактів. Студент у курсовій повинен продемонструвати рівень виконання індивідуальної науково-дослідної роботи. Обсяг курсової роботи з української літератури становить 25-30 сторінок друкованого тексту.

Кваліфікаційні дипломні роботи (бакалаврська та магістерська) відповідного освітнього ступеня виконуються під час завершення навчання здобувачами вищої освіти. За вимогами окремих освітньо-професійних програм можуть замінювати складання комплексного екзамену з фаху. Такі роботи ставлять за мету виявити рівень професійної готовності студентів до вирішення фахових питань. Тому для кваліфікаційних досліджень важливою є систематизація та узагальнення теоретичного матеріалу, поглиблення практичних навичок і вмінь, реалізація самостійного дослідницького проекту із дотримання усіх академічних вимог, оволодіння відповідними методологічними підходами, наукова новизна роботи, докладне критичне опрацювання джерельної бази. Рекомендований обсяг бакалаврської роботи складає 45-60 сторінок, магістерської – 70-90 без врахування списку використаних джерел та додатків.

Курсова та кваліфікаційна роботи за обсягом є великими формами самостійної дослідницької діяльності, а тому їх проміжні чи підсумкові результати можуть бути презентовані у формі наукової статті чи тез. Загалом стаття та тези не належать до видів навчальної роботи студентів, а підготовка їх на певних етапах є суттєвим додатковим елементом оцінювання здобутих знань.

Під науковими тезами розуміють коротку презентацію основних думок щодо вивчення певного літературознавчого питання. Як правило, така форма розкриває дослідницьку концепцію та основну її аргументацію, що була оприлюднена під час виступу на наукових конференціях та семінарах. Обсяг тез становить не більше трьох сторінок, тому студенту необхідно чітко та лаконічно викладати ідеї. Тези публікуються у збірниках матеріалів різних наукових заходів.

Наукова стаття є складнішою формою, оскільки репрезентує докладне вивчення певного аспекту літературознавчої проблеми. У статті повинні міститися необхідні елементи, що відображають її фаховий науковий рівень: постановка проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій, формулювання цілей статті, виклад основного матеріалу, висновки і перспективи подальших досліджень. Загальний обсяг студентської наукової статті складає 5-8 сторінок.

До таких форм як кваліфікаційна (магістерська) робота, наукові статті чи тези передбачено підготовку двомовних (українська та англійська) версій анотацій та ключових слів. Анотація подає лаконічну характеристику певного дослідження. Її обсяг може складати від 100 до 1500 слів.

Дотримання принципів академічної доброчесності

У сучасній системі здобуття освіти та наукової діяльності важливим питанням постає дотримання принципів академічної доброчесності, тобто у процесі навчання та реалізації дослідницьких проектів необхідно дотримуватися стандартів чесної, професійної роботи. Академічна доброчесність передбачає правильне оформлення посилання на першоджерела, з яких були запозичені певні ідеї чи цитати, що дозволяє уникнути звинувачень щодо несамостійності наукового дослідження чи порушення авторських прав. Також необхідно коректно подавати інформацію про методики і результати власних досліджень, джерела використаної інформації. Відтак дотримання принципів академічної доброчесності сприяє самостійності наукових досліджень, увиразнює рівень автентичності та оригінальності дослідницької роботи, окреслює вміння працювати з відповідними джерелами.

У статті 42 Закону України «Про освіту» до форм академічної недоброчесності зараховано плагіат, самоплагіат, фабрикацію та фальсифікацію фактів, списування, обман, хабарництво та необ'єктивне оцінювання.

Найпоширенішим зразком академічної недоброчесності під час підготовки курсової роботи є плагіат. Загалом під плагіатом законодавець розуміє «оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів

(оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства»¹.

Плагіат проявляється у різних формах у студентських наукових дослідженнях. Найпростішим його виявом є переписування окремих частин одного чи кількох підручників, наукових статей, монографій різних авторів, які були раніше опубліковані, та намагання видати їх за власні міркування. Студент навіть не намагається оформити відповідне цитування чи посилання на першоджерела, повністю привласнюючи результати чужої праці. Подекуди відбувається компіляція тексту роботи з різних джерел, де використовуються уривки з різних книг, частина запозичень шляхом переставляння слів підстосовується до нового контексту чи матеріалу. Звичайно, у такому випадку відсутні коректні посилання на першоджерела, як загалом і самостійність дослідження.

Інша форма плагіату полягає у спробі подати у роботі україномовний текст, перекладений із іноземних джерел без необхідних посилань. У такому випадку здобувач вищої освіти здійснює переклад українською мовою певних частин наукового тексту, опублікованого іноземною мовою, але знову ж таки свідомо намагається видати чужий текст за власний.

Найбільш творчою формою плагіату є не буквальне копіювання уривків з інших досліджень, а намагання відобразити їх у своїй роботі у формі парафразу без вказування покликання на першоджерело. Таким чином відсутній безпосередній текстуальний збіг запозичення, що неможливо виявити при технічній перевірці роботи на плагіат, однак подібні махінації викриваються при ретельному рецензуванні роботи науковим керівником чи рецензентом.

Положення «Про академічну доброчесність у РДГУ» передбачає, що у разі виявлення плагіату в курсовій роботі, студент змушений буде повторно пройти оцінювання, тобто підготувати новий текст дослідження, який оцінить науковий керівник.

У сучасній українській науковій та освітній сферах існує кілька сертифікованих програм перевірки наявності плагіату в роботах здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників. Найбільш поширеним програмним забезпеченням є сервіс UNICHEK, що кілька років тому був створений командою українських фахівців та активно використовується українськими та закордонними університетами.

Дотримання принципів академічної доброчесності під час написання студентського наукового дослідження дозволить не лише отримати високий бал успішності, але й продемонструє вміння самостійно проводити наукове дослідження з дотриманням усіх вимог.

¹ Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Обрання теми науково-дослідної роботи

Вибір теми курсової роботи є важливою частиною процесу написання наукового дослідження з української літератури. Правильно обраний аспект розвідки дозволить досягти оптимального результату у вивченні історико-літературних проблем.

До теми курсової роботи висувається декілька вимог. По-перше, вона має відповідати певному науковому рівню, тобто передбачати аналітичне осмислення творів літератури за допомогою літературознавчого дослідного апарату. По-друге, тема має містити елемент актуальності з наукової точки зору, тобто має бути окреслена перспективність та унікальність досліджуваного матеріалу чи окремих аспектів його інтерпретації. І, по-третє, робота має бути цікавою як із точки дослідницької стратегії, так і для самого автора. Адже примусова праця над непривабливими літературними питаннями не дасть необхідного творчого підходу в осмисленні наукових проблем.

Перелік тем курсових робіт укладається науковим керівником і пропонується студентам на вибір.

Загалом теми наукових робіт поділяються на кілька типів:

- монографічні, тобто присвячені дослідженню окремого аспекту літературного твору (проблематика чи провідний мотив у творчості окремого письменника тощо);
- аналіз образної системи художнього тексту;
- питання теорії літератури, тобто розгляд окремих особливостей тексту в контексті літературознавчих категорій (композиція, фабула, сюжет, жанр тощо)¹.

Потрібно вкрай зважено поставитися до обрання теми, щоб під час дослідження не виникли непосильні проблеми. Для початку необхідно виокремити літературні персоналії чи окремі художні проблеми, дослідження яких є цікавим перш за все для дослідника. Під час консультацій із науковим керівником будуть конкретніше сформульовані об'єкт та аспект наукової розвідки. Наступний етап стосуватиметься прочитання художніх текстів та опрацювання бібліографічної бази. А саме: варто дізнатися, наскільки обрана тема досліджена в літературознавстві, адже критична література для дослідника-початківця має дозволити зорієнтуватися концептуально та визначити стратегію власної інтерпретації творів письменства. Теми, які є малодослідженими (до яких особливо можна віднести літературне краєзнавство), часом виявляються науково непосильними, оскільки потребують від дослідника концентрації виключно власного наукового досвіду. З іншого боку, «популярні» теми у деяких випадках здатні позбавити студента маневру для власної дослідницької діяльності. Зрештою, лише осмисливши перспективи, бібліографічну базу та актуальність обраної теми, можна перейти до остаточного вибору предмету наукового дослідження.

¹ Поліщук Я. Курсова робота з української літератури. Методичний посібник для студентів-філологів / Я. Поліщук. – Рівне : РДГУ, 2000. – С. 9-10.

Під час роботи над історико-літературною темою студенту необхідно розпочати опрацювання матеріалу з академічного видання «Історії української літератури». Такий підхід дозволить студентам з'ясувати не лише важливий фактаж щодо теми дослідження, але й допоможе усвідомити особливості письменницького життя певного періоду. Для історико-літературного дослідження важливого значення набуває віднайдення зв'язку конкретного художнього явища із ідейними та естетичними тенденціями доби. Натомість для теоретико-літературних досліджень історичний контекст не постає настільки важливим. Студенти, перш за все, повинні дослідити художню природу жанру, певної естетичної категорії etc. У такому аспекті курсової роботи необхідно починати зі студіювання підручників та монографій із теорії літератури, що дозволить виокремити важливий теоретичний матеріал, на якому і будуватиметься авторська дослідницька стратегія.

У випадку роботи над темами, які потребують з'ясування інформації із суміжних гуманітарних дисциплін, варто починати з опрацювання відповідних джерел: підручники з культурології, історії, філософії, лінгвістики, журналістики etc. Інформація, залучена із такої літератури, стане необхідним матеріалом для інтерпретації художніх текстів, важливим контекстом для тлумачення текстуальних кодів.

Методи наукового дослідження

Літературознавчий аналіз художніх процесів чи текстів у науково-дослідній роботі завжди здійснюється за допомогою певних методів, тобто засобів осмислення явищ художнього світу мистецтва. Поняття методу має амбівалентну природу, і в науці існує багато його тлумачень. Узагальнене наукове визначення цього терміну означає «систему принципів і способів організації та побудови теоретичної і практичної дослідницької діяльності у філології /.../, підпорядковану конкретному науковому завданню, спрямованому на освоєння літературної чи лінгвістичної дійсності, досягнення пізнавальних дослідницьких цілей»¹

Сукупність методів та прийомів дослідження позначають терміном методологія.

Для студента варто, у першу чергу, зосередити увагу на універсальних наукових та літературознавчих методах дослідження. До таких можна віднести загальнонаукові, теоретичні та експериментальні.

У курсовій роботі можна використовувати описовий, ступеневий, концентричний методи. Описовим називають підхід, який передбачає практичне осмислення матеріалу шляхом поступового аналітичного ознайомлення із документами дослідження. Головна його функція полягає у підборі, систематизації та розгляді матеріалу. Ступеневий метод передбачає поступове розгортання матеріалу від загального – з'ясування проблем дослідницького об'єкту, до «розкриття сутності, доведення,

¹ Ковалів Ю. Абетка дисертанта: методологічні принципи написання дисертації: посібник / Ю. Ковалів. – К. : Твім інтер, 2009. – С. 31.

синтезу і, нарешті, – узагальнення»¹. Метод концентричного дослідження застосовується у ситуації бачення дослідження у перспективі загальних та конкретних явищ предмету розвідки.

У сучасному літературознавстві існує багато методологічних підходів до аналізу творів письменства, але більшість їх теоретично обґрунтована під впливом філософських систем ХХ століття: психоаналіз, герменевтика, рецептивна естетика, постколоніальні студії, феміністична критика та ін. Таке наукове розмаїття методів пов'язане із потребою заповнення лакун у вітчизняній науці, спровокованих методологічних «застоєм» у советський період.

Порівняльне літературознавство (компаративістика) має майже двохсотлітню історію осмислення літературних явищ. Загалом компаративний метод передбачає порівняльне чи зіставне дослідження певних художніх текстів у межах однієї національної літератури або творів з різних письменств. Такий підхід дозволяє зосередити дослідницьку увагу на віднаходженні безпосередніх контактів між літературними явищами, простежити трансформацію сюжету чи образу від тексту до тексту, проаналізувати відмінні естетичні якості художніх творів, що належать до певного спільного контексту. Цікавою сучасною перспективою порівняльного дослідження постає імагологічний аналіз, метою якого є розглянути моделі репрезентації у письменстві образів інших націй (Будний В. Порівняльне літературознавство : підручник для студ. вищих навч. закл. / В. Будний, М. Ільницький. — К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 430 с.; Грабович Г. Єврейська тема в українській літературі ХІХ та початку ХХ ст. / Г. Грабович // Грабович Г. До історії української літератури : Дослідження, есе, полеміка. – К. : Основи. 1997. – С. 238-258 та ін.).

Психоаналіз як літературознавча методологія ґрунтується на теорії Зіґмунда Фрейда. Концепція теоретика психоаналітичного методу опирається на ідею несвідомого, що відіграє домінуючу роль у функціонуванні людської психіки. Зрештою, саме навколо цього поняття вибудовуються й інші елементи стратегії З. Фрейда: дитяча сексуальність, сновидіння, сублімація тощо. Інтерпретування художнього тексту в контексті психоаналізу передбачає виявлення свідомих та несвідомих бажань і мотивів автора чи героя. Загалом у сучасному літературознавстві цей підхід набув особливої популярності (Зборовська Н. Психоаналіз і літературознавство / Н. Зборовська. – К., 2003; Павличко С. Націоналізм, сексуальність орієнталізм: Складний світ Агатагела Кримського / С. Павличко. – К., 2000 та ін.)

Герменевтика первісно сприймалася як практика осмислення релігійних та міфологічних образів. Проте у працях Ганса Георга Гадамера було сформульовано чіткий філософський інструментарій тлумачення літератури, проникнення в семіотику художнього слова. Основним концептуальним поняттям герменевтики постає відкритість та

¹ Ковалів Ю. Абетка дисертанта: методологічні принципи написання дисертації: посібник / Ю. Ковалів. – К. : Твім інтер, 2009. – С. 31.

невичерпність інтерпретацій тексту (Кир'янчук Б. Герменевтична поетика Михайла Коцюбинського «Етюд «Невідомий») // Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство. – Рівне, 2007. – Вип. XVI та ін.).

Рецептивно-естетичний метод. У 1960-х роках у західноєвропейській гуманітарній науці помітне місце посіла рецептивна естетика, що виникла як реакція на літературознавчі спроби іманентного дослідження тексту. Загалом же рецептивна концепція розуміється як частина теорії комунікації, що зумовлює, на відміну від позитивістської та історико-літературної практик, утворення двохстороннього комунікативного зв'язку між автором і читацькою публікою. Цей метод започаткували й обґрунтували німецькі вчені Вольфганг Ізер та Ганс Роберт Яусс, що працювали у Константському університеті. Проблема співвідношення тексту й читача полягає у дотриманні основного постулату: аналіз літературного твору обов'язково повинен увібрати в себе не лише зіставлення самого тексту, а й повноту читацької реакції (Зубрицька М. *Ното legens: читання як соціокультурний феномен* / М. Зубрицька. – Львів : Літопис, 2004. – 352 с. та ін.).

Постколоніальні студії формуються в окрему літературознавчу методологію наприкінці ХХ століття під впливом теоретичних пошуків Едварда Саїда, Гаятрі Чакраворті Співак та Гомі Бгабги. Головним концептуальним осердям постколоніалізму є системне переосмислення колоніального та антиколоніального досвідів у естетичному просторі літератури, зосередження уваги на проблемі поліваріантної культурної ідентичності etc. (Шкандрій М. В обіймах імперії. Російська і українська літератури новітньої доби / М. Шкандрій. – К., 2004; Кирильчук О. «Етюд у колоніальних тонах»: українська література крізь призму постколоніальних студій: навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти / О. Кирильчук. – Рівне, 2019. та ін.).

Феміністична критика немає єдиної універсальної методологічної систематизації, а розпадається на ряд шкіл (анголо-американську, французьку) із відмінним концептуальними основами. Літературознавчий фемінізм зосереджує увагу на осмисленні жіночих та чоловічих образів, руйнуванні канону «патріархальних» текстів із домінуванням погляду на фемініне як Інше, дослідження феномену жіночого письма etc. (Агеєва В. *Жіночий простір. Феміністичний дискурс українського модернізму.* – К., 2003; Крупка М. *Українська жіноча проза: дві епохи, дві версії.* – Рівне, 2008.).

Водночас сучасне літературознавство демонструє виразну схильність до міждисциплінарного підходу аналізу літературних явищ. У цьому контексті важливою дослідницькою перспективою постає осмислення письменства у широкому культурологічному аспекті, тобто художні тексти розглядаються у тісному взаємозв'язку з іншими гуманітарними сферами. Найцікавішими такими методологічними підходами постають *memory studies* (дослідження репрезентації у художньому тексті пам'яті про

трагічний досвід минулого) та *літературна антропологія* (аналіз антропологічної наповненості літературних структур та компонентів).

Робота з джерелами

Предметом наукової роботи з української літератури є безпосередньо опрацювання друкованих чи електронних джерел.

Умберто Еко, італійський науковець та відомий письменник, поділяє джерела на первинні та вторинні, до перших (першоджерела) природно зараховує художні чи публіцистичні тексти окремих авторів, до других (критична література) – книги та статті, у яких науково інтерпретують письменницькі твори¹.

Одним із найпоширеніших серед молодих науковці способом дослідження джерел є *реферування*. Цей підхід дозволяє у стислій формі розглянути основні положення документу. Існує два шляхи опрацювання текстів реферуванням: пряме цитування ідей досліджуваної книги чи за допомогою парафразу. Парафраз – це переказування власними словами змісту певного тексту, але без перекручувань та без додавання «чужим» думкам непритаманного смислового контексту.

Під час опрацювання джерел обов'язково на початку вказується точний бібліографічний опис, який знадобиться під час укладання списку використаної літератури. Надалі визначається структура реферованого тексту та основні положення, які стосуються теми дослідження і потребують опрацювання. Перевага такого способу огляду джерел полягає у тому, що, на відміну від технічного копіювання, студент отримує стислий переказ критичної літератури (інколи із власними коментарями окремих тез), що можна безпосередньо використати у тексті роботи, зокрема у частині огляду літературознавчих джерел. Окрім цього, дослідник-початківець, зреферувавши необхідні документи, чіткіше уявляє структуру та концепцію дослідження обраної теми, відштовхуючись від напрацювань відомих літературознавців.

Реферування літератури найкраще здійснювати за допомогою *конспекту*, тобто стислою у письмовій формі передачею тез певного наукового тексту. Така форма є лаконічною та водночас доволі зручною під час опрацювання літератури, оскільки, окрім зазначення «чужих» думок, можна вносити власні судження, визначати перспективи дослідження обраної теми тощо. Важливо тільки при конспектуванні вказувати після запозичених ідей сторінки першоджерела, що будуть необхідні під час облікування посилань (покликань).

Початківцю-досліднику складно правильно виокремити потрібну інформацію з масиву критичної літератури за короткий час. Процес відбору необхідної літератури потрібно здійснювати через співставлення назв джерел «із тематикою обраного дослідження»² та обрання того тексту,

¹ Еко У. Як написати дипломну роботу: гуманітарні науки / У. Еко ; пер. за ред. О. Глотова. – Тернопіль : Мандрівець, 2007. – С. 58.

² П'ятницька-Позднякова І. Основи наукових досліджень у вищій школі: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. П'ятницька-Позднякова. – К., 2003. – С. 86-87.

який найбільше відповідає досліджуваній темі. Окрім того, варто відразу визначитися із проблематикою наукової роботи, оскільки навіть у загально сформульованій темі («Художні особливості малої прози Ольги Кобилянської») потрібно обрати відповідний аспект інтерпретації авторських творів. Цей факт дозволить досліднику зорієнтуватися щодо відбору необхідної критичної літератури.

При формуванні джерельної бази варто зважати на дослідження відомих авторів, що досконально опрацьовували конкретні історико-літературні проблеми впродовж значного часу, і які часто «стають методологічною базою наукового дослідження, оскільки в них чітко визначено вивчені питання та окреслено перспективність подальшого шляху дослідження»¹. Також обов'язково звернути увагу на академічні видання історії української літератури за окремими періодами (наприклад, «Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.»). У виданнях такого типу творчий спадок письменників подається в діахронічному розрізі і на науковому рівні визначаються усі проблемні аспекти творчості. Фактично «Історія української літератури» є своєрідним орієнтиром у визначенні векторів дослідження художнього доробку літераторів.

Проте перед процесом реферування конкретних текстів варто для початку скласти бібліографічний список з обраної теми. Для цього потрібно скористатися найпростішим способом – відвідання бібліотеки. Незважаючи на те, що тепер доволі широко розгорнута електронна база із українського письменства, все-таки найбільша частина літератури наявна лише в друкованому вигляді. Тим більше варто враховувати той факт, що науковий етикет вимагає опрацювання та посилання на академічні видання художніх творів, а не на сумнівні публікації «кишенькових» серій. Так, цитувати творчість Івана Франка потрібно за п'ятдесятитомним виданням творів письменника. Правда, художній спадок не всіх авторів можна звірити за академічними виданнями, оскільки багато українських митців впродовж довгого часу були штучно виштовхнуті за рамки вітчизняного літературного процесу. Це в першу чергу стосується окремих представників раннього українського модернізму, «розстріляного відродження» та діаспорної україністики.

Згідно із правилами наукового етикету, джерела потрібно опрацьовувати за оригіналами, а не звертатися до способу наведення цитати з вторинного тексту. Також варто утриматися від посилання на джерела, які в силу своєї рідкості та унікальності не можуть бути доступні широкій аудиторії. Мова йде про тексти різних видань, що зберігаються в архівних установах Києва та Львова, доступ до яких є обмеженим. Наприклад, посилання на рецензії Сергія Єфремова щодо творчості Ольги Кобилянської, надруковані у часописі «Киевская старина» за 1902 рік. Для студента доступним може бути варіант цього тексту у виданні літературно-критичних статей Сергія Єфремова за 1994 рік.

¹ П'ятницька-Позднякова І. Основи наукових досліджень у вищій школі: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. П'ятницька-Позднякова. – К., 2003. – С. 86-87.

Наявність таких унікальних архівних джерел відразу викликає у рецензентів запитання щодо наукової сумлінності та чесності дослідника.

Перший крок роботи у бібліотеці пов'язаний із опрацюванням каталогів, які містять відомості про літературу, що знаходиться у розпорядженні установи. До того ж саме систематизована бібліотечна картотека дозволить молодому досліднику зорієнтуватися у доборі необхідного матеріалу. Як правило, у всіх бібліотеках є алфавітні та тематичні (систематизовані) каталоги. Саме з другого потрібно розпочати огляд бібліографічної бази. Адже такий покажчик дозволяє окреслити тематичний вектор пошуку. Для прикладу, матеріали на тему «Жанрово-стильові особливості творчості Василя Стефаника» будуть знаходитися у шухлядці під назвою «Українська література кінця XIX – початку XX століття». Лише після детального студювання систематизованого каталогу можна переходити до алфавітного, який укладений за абетковим розташуванням прізвищ авторів. Фактично цей покажчик є допоміжним, бо дозволяє доповнити бібліографічну базу різними джерелами одного дослідника, що могли випасти із систематизованого каталогу. Так, у вже згадуваному вище тематичному розділі «Українська література кінця XIX – початку XX століття» ми знаходимо книгу Ярослава Поліщука «Міфологічний горизонт українського модернізму» (1999), а в алфавітному покажчику можна віднайти іншу книгу цього автора («Література як геокультурний проект» (2008)), окремі положення якої стосуються творчості письменників раннього модернізму.

Окрім цих двох каталогів, варто скористатися ще й покажчиком статей із журналів та газет, у якому містяться не монографічні джерела, а короткі аналітичні матеріали з конкретних історико-літературних тем, які за браком фундаментальних досліджень можуть згодитися при написанні наукових робіт. Адже літературознавча стаття це повноцінне наукове дослідження. Цей каталог також сформований за тематичним принципом.

Лише після укладання повного бібліографічного списку можна приступати до опрацювання критичної літератури. Звичайно міські та навіть обласна бібліотеки можуть не дати бажаного результату у пошуку потрібної літератури. Але на початковому етапі, яким якраз є курсова робота, можна обмежитися регіональними ресурсами. Для доповнення джерельної бази обов'язково необхідно скористатися і ресурсами Інтернету, де можна віднайти на спеціалізованих сайтах рідкісні критичні матеріали чи фотокопії архівних матеріалів. Наприклад, на різних web-ресурсах розміщені електронні версії часопису «Кіевская старина» чи інших раритетних видань XIX віку. А окремі електронні бібліотеки можуть містити рідкісні видання з історії української літератури чи художні тексти. Зокрема, ресурс *diasporiana.org.ua* пропонує зручну форму ознайомлення із діаспорними виданнями. У свою чергу, Інтернет-сторінка Національної бібліотеки України імені В. Вернадського (www.nbuv.gov.ua) пропонує доступ до електронних версій української наукової періодики: збірники статей, часописи, журнали.

Зрештою, головне завдання полягає не лише у вмінні знаходити та добирати необхідну літературу, а у спроможності самостійно аналітично опрацювати джерела. Особливо це стосується літератури, опублікованої у советський період. Під час опрацювання текстів такого порядку потрібно критично ставитися до ідеологічних маркерів інтерпретації творів українського письменства. Проблемним у цьому контексті є те, що для сучасних дослідників привабливішими виглядають теми раніше незатребувані або штучно вилучені із літературознавчого обігу. Тому складається така ситуація, що сьогоднішня літературна наука лишає поза увагою окремі теми чи персоналії, що активно студіювалися у попередній період. Як результат, останнім часом не з'являються монографічні роботи про творчість окремих митців ХІХ-ХХ століття, а лише спорадичні наукові статті, присвячені інтерпретації конкретних художніх творів чи їх жанрово-стилістичних особливостей. До списку таких авторів потрапляє художній спадок Леся Мартовича, Марка Черемшини, Осипа Маковея, частково Василя Стефаника та ін. Молодий дослідник змушений користуватися критичними матеріалами тридцятирічної, а подекуди й п'ятдесятирічної давності.

Загалом сумлінне опрацювання джерельної бази дозволить досліднику-початківцю визначитися із концепцією наукової роботи та продемонструє його вміння працювати з критичною літературою, що є особливо важливим елементом початкового етапу літературознавчого дослідження.

Структура курсової роботи

Будь-яке наукове дослідження повинно мати належне структурування, що надасть літературознавчій розвідці логічності та цілісності, дозволить розкрити тему та досягнути завдань. Отож курсова робота повинна містити наступні елементи:

- титульний аркуш;
- зміст, у якому відображена структура дослідження;
- вступ;
- основна частина, що складається із розділів та підрозділів;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (при потребі).

У *змісті* вказується детальний розподіл наукової роботи на конкретні структурні частини, навпроти яких обов'язково зазначається номер сторінки, з якої розпочинається розділ. Варто звернути увагу й на те, що у *змісті* не вживається словосполучення «основна частина», а відразу після вступу наводяться назви розділів та підрозділів (див. додаток Б).

Вступ як структурна частина наукового дослідження передбачає окреслення літературознавчої концепції, обґрунтування потреби здійснення аналізу історико-літературної проблеми, демонстрацію намірів дослідника.

У вступі обов'язково повинні бути:

- сформульовані положення категорійного апарату (актуальність, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження);
- огляд стану опрацювання визначеної проблеми у літературознавчій науці. Зокрема, передбачається, що дослідник мусить опрацювати найвідоміші та найґрунтовніші критичні джерела з обраної теми і за допомогою реферування подати стислий огляд основних положень, що безпосередньо стосуються досліджуваної теми. Проте, окрім лаконічного цитування чи переказування першоджерел, студенту потрібно продемонструвати власні аналітичні здібності; прокоментувавши полемічні моменти, висловлювати власні міркування щодо окремих аспектів дослідження. Наведення ж лише об'ємних цитат із критичної літератури не є адекватним осмисленням розробки проблеми в науці.

Приклад огляду критичних джерел:

Тема роботи: «Драматургічні експерименти Володимира Винниченка».

Видання «Історія української літератури ХХ ст.» зазначає, що для драматургії Володимира Винниченка було характерне зображення конфлікту через особисте сприйняття світу персонажами, що зумовлювало індивідуалізацію характерів. Драматург фактично став естетичним «містком» між літературою ХІХ і ХХ століть [5, с. 158]. Проте, не можна погодитися з тим, що п'єси Володимира Винниченка є класичним втіленням мелодрами. Автор із своїх творів вилучив таку характерну мелодраматичну рису як монолог, у нього також відсутнє гіперболізоване зображення пристрастей, характерне для п'єс «старого» театру.

Літературознавець Олена Гнідан, досліджуючи творчість Володимира Винниченка, виявила той факт, що драматург одним із перших «показав крах усіляких умоглядних побудов, обмеженість і приреченість розуму, — того розуму, що силкується поставити себе над іншими людьми» [3, с. 69]. Це зумовлено кризою раціонального світогляду на початку ХХ століття і приходом на його місце ірраціональної індивідуалістичної філософії доби *fin de siècle*.

Літературний критик Галина Семенюк, вивчаючи українську драматургію ХХ століття, зазначає, що «сюжет п'єси (Володимира Винниченка — О. К.) будується таким чином, що думки, прагнення, уся поведінка героїв спрямовані на досягнення лише своєї, суто егоїстичної мети. Це надає конфлікту морально-етичного характеру» [18, с. 45]. Такі тенденції інспіровані впливом індивідуалістичної

філософії Ніцше на драматурга, яка на початку ХХ ст. поширювалася в літературі Європи, в тому числі і в Україні.

Обсяг вступу має дорівнювати 3-5 сторінкам.

Основна частина складається із розділів, що, у свою чергу, при потребі можуть поділятися на підрозділи. У тексті дослідження повинно бути 2-4 розділи, залежно від складності та стратегії інтерпретації текстів. Хоча традиційно у наукових роботах виділяють три розділи, які за обсягом мають бути пропорційно узгодженими. Не допускається, щоб одна із структурних частин займала сумарно більшу частку, ніж інші разом взяті. Тобто, якщо один розділ складає 8-10 сторінок, а наступні по три – це є помилкою у структуруванні наукового дослідження. Загальний обсяг основної частини роботи молодого науковця має не перевищувати 22 сторінки. Кожен структурний елемент основної частини обов'язково має бути завершено підбиттям підсумків та узагальненням наукових результатів, які були досягнуті під час аналітичних дій у межах конкретного розділу.

Загалом поділ роботи на окремі частини має відображати концепцію авторського дослідження окремого історико-літературного питання. Дослідник розподіляє між розділами конкретні проблеми, що потрібно розглянути в рамках інтерпретаційної стратегії. Так, структура роботи теми «Жанр сонету в збірці Івана Франка «З вершин і низин» складатиметься із трьох частин. У першій мові піде про теоретичне осмислення сонету як поняття та художніх особливостей цього виду поезії. Автору доведеться з'ясувати за джерелами з теорії літератури визначення та класифікацію терміну, порівняти положення різних дослідників. Наступні два розділи будуть стосуватися безпосереднього розгляду літературознавчих положень на прикладі конкретних циклів збірки Івана Франка (наприклад, тематично-стильові особливості тюремних чи вольних сонетів).

Важливе значення у процесі написання курсової відіграє структурування дослідження, що безпосередньо відображає концепцію роботи. Фактично, мова йде про оприявлення конкретного аспекту розгляду історико-літературного питання. Укладання структури роботи, що узгоджується із проблематикою структурних підрозділів курсової, виявляє рівень наукової обізнаності студента. Проте результат цього процесу потрібно обов'язково погодити із науковим керівником, оскільки неправильне систематизування дослідницької стратегії знизить науковий рівень курсової.

Для прикладу розглянемо кілька конкретних випадків. Так, для теоретико-літературної теми «Гене́за жанру сонету в поезії Івана Франка та Лесі Українки» адекватною виглядає наступна структура:

Приклад 1:

- Вступ
- Розділ I. Поетикальні особливості сонету
 - 1.1. Сонет як теоретичне поняття
 - 1.2. Еволюція сонету в європейській та українській літературах
- Розділ II. Художні особливості трансформації сонету у творчості І. Франка
- Розділ III. Розвиток сонетної форми в ліриці Лесі Українки
- Висновки

Приклад 2:

Тема: «Образна система лірики Богдана Ігоря Антонича»

- Вступ
- Розділ I. Концептуальні виміри поетичного світу лірика
- Розділ II. Символи природи у поезії Богдана Ігоря Антонича
 - 2.1. Рослинні мікрообрази
 - 2.2. Бестіарна символіка
- Розділ III. Астральні образи у ліриці поета
- Висновки

Приклад 3:

Тема: «Інтерпретація теми землі у творчості Ольги Кобилянської та Михайла Коцюбинського»

- Вступ
- Розділ I. Осмислення теми землі в українській літературі XIX століття
- Розділ II. Між традиційним і новаторським: стратегія Михайла Коцюбинського
- Розділ III. Пошуки Ольги Кобилянської у трактуванні теми землі
- Висновки

Загалом структурування курсової роботи можна здійснювати за двома рівнями: проблемно-тематичним або текстовим. У першому випадку розгляд конкретного явища чи художнього твору буде відбуватися на окремих рівнях: проблематика, система персонажів, образна система тощо. У такій ситуації кожний із пластів найкраще розглядати у межах одного розділу, конкретизуючи окремі дрібніші елементи на рівні підрозділів. При текстовій класифікації передбачається розгляд одного явища чи спільної проблеми у кількох творах. Відповідно поділ на розділи буде стосуватися конкретних текстів. Наприклад, тема «Образ «Мойсея» в українській літературі кінця XIX – початку XX ст.» передбачає, принаймні, аналіз однойменної поеми Івана Франка та повісті Гната Хоткевича «Авірон». Тому у першому розділі розглядатимемо теоретичне осмислення

запозичення літературою релігійних сюжетів, а двох наступних – реалізацію цієї теми у творчості українських авторів.

В основній частині дослідник зобов'язаний продемонструвати окрім вміння реферативно опрацьовувати джерела (яке варто використовувати лише для ілюстрації власних роздумів) ще й самостійне аналітичне осмислення матеріалу розвідки. Автор має дотримуватися принципу логічності і не порушувати хід дослідження суперечливими та неаргументованими висновками. У розділах основної частини потрібно простежити, довести чи спростувати дослідницьку гіпотезу, яка була сформульована у вступі роботи.

У висновках підсумовуються результати дослідження, з'ясовується їхня «відповідність порушеній меті і завданням»¹. Ця частина роботи є найважливішою у структурі розвідки, оскільки автор має виявити самостійні здібності до узагальнення аналітичного матеріалу та віднайти певні закономірності історико-літературних явищ і процесів. У висновках не повинно бути розлогих художньо-публіцистичних роздумів чи пафосних маркувань за допомогою шаблонних виразів («... як показали ми в дослідженні, Леся Українка є справжньою дочкою Прометея в українській літературі...»), зрештою, як і «чужих» думок, навіть у формі цитат чи парафразів. Головна увага повинна зосереджуватись на аналітичній складовій роботи дослідника.

При написанні висновків дослідник-початківець повинен пам'ятати, що кожен розділ роботи закінчується проміжними підсумками з конкретного питання. Саме це і має стати основою узагальнення аналітичного матеріалу й формулювання остаточних результатів літературознавчого дослідження.

Обсяг висновків курсової роботи становить 2-3 сторінки.

Категорійний апарат студентського наукового дослідження

У вступі до курсової роботи із української літератури обов'язково формулюється наукова концепція дослідження, яка розуміється «як система взаємопов'язаних наукових положень, що використовує дослідник для досягнення результату»². Загалом категорійний апарат включає в себе кілька важливих структурних елементів, які конкретизують авторську стратегію інтерпретації певного історико-літературного явища.

Актуальність роботи – лаконічне обґрунтування наукової важливості дослідження конкретного художнього матеріалу в контексті осмислення естетичної унікальності літературного явища, що було докладно проаналізовано в сучасному літературознавстві.

¹ Ковалів Ю. Абетка дисертанта: методологічні принципи написання дисертації: посібник / Ю. Ковалів. – К. : Твім інтер, 2009. – С. 14.

² П'ятницька-Позднякова І. Основи наукових досліджень у вищій школі: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. П'ятницька-Позднякова. – К., 2003. – С. 108.

Приклад:

Тема роботи: «Естетичні координати прози Василя Стефаника в контексті раннього українського модернізму (на прикладі збірок оповідань «Синя книжечка» та «Камінний хрест»)»

«Актуальність дослідження художньо-стильових особливостей прози Василя Стефаника обумовлена необхідністю ґрунтовного аналізу його доробку в системі поетики модернізму, що активно впроваджувалася в естетичний простір української літератури кінці ХІХ – початку ХХ століть. Таким чином, важливість курсової роботи зумовлена потребою цілісного вивчення прозового доробку В. Стефаника, яке б дозволило через поєднання традиційних і новітніх науково-практичних методик аналізу поглибити знання про творчу особистість письменника, розширити уявлення про значення його мистецького доробку для розвитку української прози на межі ХІХ-ХХ ст.».

Наступним елементом категорійного апарату є мета і завдання дослідження. У меті потрібно конкретно сформулювати напрями дослідницької роботи, що передбачають досягнення певного результату за допомогою наукових підходів. Вони безпосередньо реалізуються у завданнях курсової, що взаємопов'язані із метою роботи, оскільки конкретизують її. Завдання повинні «відображати послідовність наукового осягнення проблеми від ознайомлення з нею та вивчення її до розкриття й узагальненого осмислення»¹.

Приклад 1:

Тема роботи: «Інтерпретація євангельських сюжетів у творчості Лесі Українки («Одержима», «На полі крові»)»

«Мета роботи полягає у комплексному осмисленні стратегій трактування Лесею Українкою біблійних сюжетів та образів. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- окреслити моделі інтерпретації релігійних сюжетів в українській літературі початку ХХ ст.;
- з'ясувати естетичне наповнення євангельсько-апокрифічних образів;
- дослідити роль фемінного начала у контексті модерністського осмислення проблеми статі».

¹ Ковалів Ю. Абетка дисертанта: методологічні принципи написання дисертації: посібник / Ю. Ковалів. – К. : Твім інтер, 2009. – С. 12.

Приклад 2:

Тема роботи: «Проблеми поетики малої прози Володимира Винниченка»

«Метою роботи є системне дослідження проблемно-змістового рівня та поетикальних особливостей малої прози Володимира Винниченка.

Поставлена мета конкретизується у таких завданнях:

- простежити жанрово-стильову еволюцію малої прози В. Винниченка;
- дослідити специфіку проблемно-тематичного рівня оповідань письменника;
- з'ясувати особливості побудови системи персонажів».

Варто пам'ятати, що сформульовані мета і завдання не є порожньою декларацією «обов'язкових» норм наукового дослідження, а передбачають практичну реалізацію їх у тексті роботи. У випадку, коли у завданнях передбачено розкриття жанрової еволюції поезії, скажімо, Богдана Лепкого, а у самій роботі взагалі немає жодної згадки про видову специфіку лірики, постає питання про порушення логіки та культури наукового дослідження.

Також у курсовій роботі формулюється об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом літературознавчої розвідки є матеріал (процес, явище, текст), який окреслює проблемну ситуацію дослідження і безпосередньо аналізується у роботі. Предмет же у свою чергу конкретизує об'єкт дослідження, оскільки є його частиною й у роботі проявляється через розкриття аспекту інтерпретації проблеми, тобто встановлення меж наукового пошуку.

Приклад:

Тема роботи: «Модерні жіночі образи в українській літературі кінця XIX – початку XX ст. (творчість Ольги Кобилянської та Лесі Українки)»

Об'єктом роботи є повість Ольги Кобилянської «Царівна» і драма Лесі Українки «Камінний господар».

Предмет дослідження – особливості творення жіночих характерів у творчості українських письменниць кінця XIX – початку XX ст. у контексті модерної естетики.

Посилання на першоджерела

Важливим моментом будь-якого дослідження є посилання на першоджерела, що відображає рівень наукової дослідницької культури. Запозичення у роботу різних ідей чи думок з інших досліджень має бути належним чином обліковано заради дотримання принципів академічної доброчесності. Однак у сучасній науці існує кільканадцять стилів

оформлення посилань, які виникли як спроба удосконалити процес покликання на першоджерела та уніфікувати практики укладання бібліографічного опису. Кожен із таких стилів відбиває традицію посилань, що усталилася у певній науковій галузі чи університетській сфері. Серед найавторитетніших стилів оформлення покликань у гуманітаристиці можна виокремити Гарвардський (Harvard style), Чиказький (Chicago style) та Асоціації сучасної мови (Modern Language Association, MLA style) (докладніше у додатку Д).

У сучасному вітчизняному бібліографічному середовищі також використовують досвід західної науки щодо універсалізації культури оформлення покликань у дослідженнях. Таким чином створюються умови, коли дослідник самотужки обрати зручну систему оформлення посилань у роботі. Зокрема, у вимогах до дисертаційних досліджень (наказ МОН № 40 від 12.01.2017 р.) передбачено, що дисертант самостійно може визначитися з один із 11 стилів для укладання списку наукових публікацій. Правила оформлення посилань визначено і Національним стандартом ДСТУ 8302:2015, що набув чинності 1 липня 2016 року.

Зокрема, Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 за складом елементів виокремлює повне і коротке бібліографічне посилання. Перше передбачає присутність усіх обов'язкових елементів для ідентифікації та пошуку джерела, друге – відображає лише необхідну інформацію для його пошуку в роботі. За місцем розташування виділяють внутрішньотекстове, підрядкове та позатекстове посилання. Внутрішньотекстове використовують у невеликих за обсягом роботах, у яких можна в короткій формі подати опис джерела безпосередньо у тексті. Підрядкове оформлюють у вигляді посторінкового посилання відмежованого від тексту внизу кожного аркушу. Таку форму посилань застосовують, щоб не переобтяжувати текст зайвою інформацією, але читач з нею може ознайомитися безпосередньо під час читання, не відволікаючись на її пошук. Позатекстове посилання використовують у наукових працях, де неодноразово покликаються на одні і ті ж джерела, тому в самому тексті ставлять лише певну позначку, яка вказує на джерело у прикінцевому списку літератури¹.

Для курсових робі з української літератури варто використовувати коротке позатекстове посилання. Таке покликання у тексті оформлюється за допомогою квадратних дужок [], що розміщуються відразу після цитування фраз або у кінці речення чи абзацу парафразу. У дужках зазначається номер джерела у списку використаної літератури, а через кому вказується сторінка, на якій розміщена згадувана теза.

¹ ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – С. 5-6.

Приклад:

1. Цитата у тексті: у літературі кінця XIX – початку XX століття *«термін «народництво» почав траплятися досить часто і головним чином як означення старої й побореної вже традиції української літератури»* [8, с. 30]. Де „8” – це номер джерела у списку використаної літератури, „30” – номер сторінки, з якої взято цитату.

2. Парафраз: *Соломія Павличко відзначає, що термін «народництво» в літературній критиці періоду початку XX століття асоціювався із естетикою подоланої на той час традиційної української літератури XIX століття* [8, с. 30]. Де знову ж таки „8” – це номер джерела у списку використаної літератури, „30” – номер сторінки, з якої запозичено думку дослідниці.

Правильне оформлення посилань є важливим моментом у дотриманні вимог до наукового дослідження, що є невід’ємним елементом під час написання курсової роботи.

Оформлення цитувань у науковій роботі

Курсова робота як перше самостійне пошукове дослідження з української літератури передбачає окрім власне авторського аналітично-теоретичного викладу й реферативне опрацювання матеріалу. Цей підхід безпосередньо у тексті реалізується у формі прямих цитат із опрацьованих джерел та парафразів. Проте будь-яке запозичення думок у науковий текст вимагає обов’язкове посилання на першоджерело, оскільки такі маркування дозволяють знайти відповідне видання та перевірити достовірність наведеної інформації. Також це дозволяє виявити рівень новизни та самостійності опрацювання дослідником обраної проблеми, уникнути компіляцій та плагіату. Робота без належного оформлення цитувань не може вважатися науковим дослідженням.

Загалом відображення чужої думки у науковому тексті відбувається у двох формах: парафраза та цитування. У міжнародних стилях оформлення посилань запроваджено дві форми цитувань: цитата у середині речення та блокована цитата. Перший тип проявляється як продовження думки дослідника в межах одного речення виокремленого лапками (« »). Блокована цитата відділяється від попереднього тексту додатковими відступами і, як правило, у цьому випадку не використовуються лапки. Така форма цитування, зазвичай, охоплює більше 50 слів чи трьох рядків тексту. В українській науковій традиції найчастіше користуються першим типом цитування, обсяг цитованого тексту спеціально не обмежується. Однак варто пам’ятати, що розмір цитати лише в окремих випадках може бути більшою за авторський текст. Блоковану цитату вживають переважно для цитування великих поетичних уривків.

Цитування у наукових текстах використовують у двох випадках:
а) для аргументування авторських роздумів авторитетними коментарями із праць відомих літературознавців; б) безпосереднього наведення уривків із художніх текстів, що аналізуються у роботі.

Загалом щодо цитування висувається кілька вимог. Так, Умберто Еко формулює десять правил наведення цитат у наукових текстах. У сучасних вимогах, як правило, наголошують на кількох основних нормах облікування запозичень із інших праць.

1. Цитата обов'язково розпочинається з лапок, які і завершують її. Варто пам'ятати, що цитування повинно зберігати граматичну форму першоджерела та авторські лексико-синтаксичні особливості мови, навіть якщо правописні особливості цитати не співпадають із сучасними правилами української мови.

Приклад:

а) Оригінал цитати із першоджерела: *Гундорова Т. Франко не Каменяр. Франко і Каменяр.* – «Франко став в українській літературі митцем, який утілює колізію свідомого й несвідомого та появу двох свідомостей в одній особі».

Приклад цитування: Тамара Гундорова, розглядаючи феномен «двійництва» у творчості І. Франка, відзначає, що письменник «став в українській літературі митцем, який утілює колізію свідомого й несвідомого та появу двох свідомостей в одній особі» [5, с. 225].

б) Варіант цитування джерел зі збереженням авторських лексико-синтаксичних особливостей мови.

Оригінал цитати із першоджерела: *Франко І. Новини нашої літератури. Володимир Винниченко. Краса і Сила.* – «Перше з поміщених тут оповідань, що дає свій титул цілій книжці, «Краса й Сила», – се малюнок із життя тих подонків та відпадків суспільності, яких душу відкрив або й роздмухав трохи Максим Горький. Соціальне положення тих людей наш автор малює вірно і влучно, але дивиться на нього його власними очима: вони зовсім не тужать за іншим станом, хоч і відчувають прикrostі свого побуту. Те, що зі становища суспільності злочин, крадіж, проституція, ошуканство, – тут не має ніякого значення, тут се просто «робота», щоденне заняття, спосіб життя».

Приклад цитування: Персонажам новели Володимира Винниченка «Краса і сила» питання моралі взагалі є невідомими, оскільки у їх середовищі це «не має ніякого значення, тут се просто «робота», щоденне заняття, спосіб життя» [56, с. 180].

2. Під час наведення цитатних запозичень з інших праць інколи досліднику не потрібна об'ємна цитата із першоджерела, її можна скоротити, але для цього існує окремо передбачена процедура. Під час скорочення цитати не дозволяється перекручування авторських думок. Допускається лише пропуск слів, речень, абзаців, але без спотворення запозичуваного тексту. На місці випущених частин (на початку, всередині, наприкінці) у тексті цитати обов'язково ставляться три крапки у скісних рисках (/.../).

Приклад:

Оригінал цитати із першоджерела: *Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі* – «Критиці в народницькій культурі відводилася особлива роль, а саме роль ідеолога культури. І як ідеолог вона була не так дескриптивна, тобто описова, як прескриптивна, або наказова. Критика вказувала письменникам, як потрібно писати, і бачила в цьому свою головну роль».

Приклад цитування: «В народницькому культурному просторі кінця ХІХ ст. «критиці /.../ відводилася особлива роль, а саме роль ідеолога культури», що скеровувала письменників «як потрібно писати» [12, с. 34]».

3. У випадку цитування у формі парафразу потрібно бути дуже точним у формулюванні основних ідей тексту, не привносити неpritаманні йому думки та обов'язково вказувати покликання на першоджерело.

Приклад:

а) Оригінал цитати із першоджерела: *Панченко В. Володимир Винниченко: парадокси долі і творчості: Книга розвідок і мандрівок.* – «Крім того, в романах В. Винниченка послаблена роль фабули, увага автора зосереджена на психології персонажів. Внутрішні конфлікти його цікавлять більше, ніж зовнішні (зіткнення героя з несприятливими обставинами, оточенням, перешкодами). Домінують рефлектуючі герої, безпосередня психічна активність яких (пізнання, спілкування, переживання) невіддільна від самоаналізу, осмислення своїх життєвих принципів, цілей, цінностей, прагнень. Рефлексія в них є засобом самоконтролю та самовдосконалення».

б) Приклад плагіату: Для прози В. Винниченка характерна послаблена роль фабули, авторська увага зосереджена на внутрішньому світі персонажів. Психологічні конфлікти письменника цікавлять більше, ніж зовнішні. Переважають самозаглиблені герої, безпосередня психічна активність яких невіддільна від рефлексії, осмислення своїх життєвих принципів,

цілей, цінностей, прагнень. Самоаналіз в них є засобом самоконтролю та самовдосконалення.

в) Приклад правильного парафразу: Для романів В. Винниченка характерним, на думку В. Панченка, є домінування не перипетійно-змістової складової тексту, а, навпаки, зосередження на внутрішніх конфліктах персонажів. Письменник вибудовує тип рефлектуючого героя, для якого важливим є його власна психологія, а не конфлікти зовнішнього світу [23, с. 125].

4. Для актуалізації читацької уваги дослідником на певній частині чи окремому слові цитати автор може графічно виділяти необхідний елемент, але після цього потрібно навести спеціальне уточнення. За текстом, який виокремлюється у цитаті, у круглих дужках зазначається форма виділення (наше виділення; курсив наш, підкреслення наше тощо) та через крапку і дефіс зазначаються ініціали автора роботи (О. К. – Олександр Кирильчук).

Приклад:

Оригінал цитати за першоджерелом: *Гундорова Т. Франко не Каменяря. Франко і Каменяря.* – Франко досить широко коментує моральні підвалини раннього християнства, які завойовували йому прихильників серед «поган», а також аргументує високий інтелектуальний і духовний рівень античної культури. Зіставлення античності й християнства як двох культурних епох і типів свідомости виявляє характерну для Франка тенденцію до культурно-історичного аналізу.

Приклад цитування: «Тамара Гундорова відзначає схильність у І.Франка до «зіставлення античності й християнства як двох культурних (виділення наше. – О. К.) епох і типів свідомости» [5, с. 94].

5. Для літературознавчих досліджень актуальним постає питання про цитування першоджерел, тобто художніх творів, що є безпосередньо об'єктом інтерпретації. Специфіка наведення цитат залежить від родових ознак окремих літературних текстів. Так, об'ємні уривки лірики розміщуються посередині аркуша із відповідними відступами, при цьому зберігається авторська специфіка розташування тексту. У цьому випадку використовується саме форма блокованої цитати.

Для прикладу розглянемо цитування уривку з поезії Івана Франка «В Перемишлі, де Сян пливе зелений...»:

Свої роздуми поет завершує заглибленням у власний внутрішній світ, переповнений стражданнями та болем:

Се мого серця драма!

Якби не ті літа важкої муки,
Пекучих болів, сліз і божевілля,
Глухої резигнації, скажених бунтів

Придавленого серця, то я сам,
 Пригадуючи першу нашу стрічу
 І той промінчик ясної надії,
 Що блис мені тоді,— присяг би нині,
 Що се був сон, надсянська легенда [56, с. 126].

У такому випадку текст поезії не береться у лапки, але посилання на першоджерело вказується обов'язково. Загалом адекватним обсягом для цитування поетичних творів у науковому дослідженні можуть бути уривки від чотирьох до дванадцяти рядків. Цитати більших обсягів не варто наводити, оскільки за надмірним цитуванням першоджерел буде губитися дослідницька лінія роботи.

Менші уривки (від одного до чотирьох рядків) із поетичних текстів можна вводити всередину абзацу, але вони мають обов'язково виділятися лапками, а також закінчення рядків має розділятися скісною рисою.

Приклад:

«Леся Українка у циклі «Сім стун», окрім власне музичного аспекту як акту творчого осмислення світу, акцентує читацьку увагу на питаннях національного характеру: «До тебе, Україно, наша бездоляна мати, / Струна моя перша озветься, / І буде струна урочисто і тихо лунати, / І пісня від серця поллеться» [21, с. 9]».

Цитування прозових уривків також відбувається всередині тексту. Проте обсяг таких цитат не має перевищувати п'ять-сім рядків.

Укладання списку використаних джерел

Не менш важливою частиною науково-дослідної роботи є оформлення бібліографічного опису джерел та укладання списку використаної літератури, оскільки до цього елементу також висувуються суворі вимоги, недотримання яких впливає на підсумковий результат оцінювання. Хоча у сучасних умовах склалася дещо парадоксальна ситуація, бо на даний момент паралельно діє кілька правил запису інформації про джерела. Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 встановив не лише нові вимоги до облікування посилань, але й оформлення бібліографічного опису. Водночас цей документ не скасував правила укладання джерельної бази, запроваджені державним стандартом ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Фактично, обидва стандарти на даний момент діють, що окрім свободи вибору для науковця, створює водночас ситуацію певної заплутаності та невизначеності, тим більше, що можна використовувати і набутки міжнародних стилів (Harvard style, Chicago style, MLA style etc). Тому для оформлення бібліографічного опису джерел у студентських наукових роботах варто використовувати вимоги ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 (див. додаток В), хоча стандарт ДСТУ 8302:2015 (див. додаток Г) і дещо спрощує цю процедуру.

За правилами ДСТУ ГОСТ 7.1:2006¹ розрізняється граматична та розпізнавальна (приписна) пунктуація. Так, перед та після кожного розділового знаку, окрім коми і крапки, використовується відступ в один друкований символ (Наприклад: *оформлення місця і року видання* – К. : Либідь, 1999.).

У виданнях із кількома авторами у заголовку вказується лише ім'я та ініціали першої особи без звороту «та ін.». Але після назви джерела (у «зоні відповідальності за видання») відразу за скісною рисою наводиться повний перелік авторів, включно із особою, що зазначалася на початку книги.

Приклад:

Гнідан О. Володимир Винниченко: Життя, Діяльність, Творчість : навч. посібник для студ.-філол. / О. Гнідан, Л. Дем'янівська. – К. : «Четверта хвиля», 1996. – 256 с.

Оформлення наукових статей із журналів та газет передбачає обов'язкове маркування після прізвища автора та заголовка відразу за подвійною скісною рисою (//) повної назви видання, засновників, року, видавництва, номеру та сторінок.

Приклад:

Левченко Г. Християнський аспект літературної творчості Ольги Кобилянської / Г. Левченко // Слово і час. – 2008. – № 12. – С. 20-27.

Варто звернути увагу на відмінність в оформленні кількості сторінок у монографічних та періодичних джерелах. У книгах та підручниках проставляється загальне число сторінок. Ці відомості позначаються після інформації про місце і час видання, а також, якщо вказуються томи чи частини. Графічно ці дані позначаються таким чином: після дефісу вказують кількість сторінок та через проміжок в один друкований символ пишуть малу букву «с» і ставлять крапку (564 с.). Для облікування такої інформації в журналах та газетах позначають не загальну кількість сторінок, а лише обсяг, який займає наукова стаття чи рецензія. У такій ситуації спочатку вказується велика літера «С» з крапкою і лише після цього конкретні сторінки (С. 23-41.).

Подібні вимоги оформлення бібліографічних даних стосуються і джерел з Інтернет-ресурсів. Електронні варіанти друкованих видань, що збережені у форматі PDF, оформлюються за прикладом облікування періодичних видань. Лише додається повна Інтернет-адреса сайту, де зберігається файл. Вказувати лише електронний варіант знаходження документу без зазначення автора та назви статті не дозволяється.

¹ ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання: методичні рекомендації з впровадження / укл. О. Галевич, І. Штогрин ; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2008. – 20 с.

Приклад:

Стасіневич Є. І один у полі воїн : [Електронний ресурс] / Є. Стасіневич // Літакцент. – 2014. – Режим доступу: <http://litakcent.com/2014/09/19/i-odyn-u-poli-vojin>.

Хархун В. Андрій Головка в контексті українського соцреалізму : [Електронний ресурс] / В. Хархун // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. – 2010. – Вип. 18. – С. 102-109. – Режим доступу: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/handle/123456789/38425>.

Важливо враховувати те, що правильність оформлення списку джерел важлива й у випадку посилань. Якщо загальна чи конкретна кількість сторінок у бібліографічному описі не буде співпадати із сторінками, вказаними у покликаннях, – це вважається порушенням правил наукової культури дослідницької роботи. Інколи така ситуація може виникати й у випадку невідповідності хронологічної послідовності у списку літератури, у зв'язку із додаванням нових джерел. Недогляд у цьому питанні призведе до порушення у посиланнях номеру книги у реєстрі джерел.

Укладання списку використаних джерел відбувається не за ієрархічними принципами (першоджерела, монографії, журнальні статті). Реєстр літератури формується в єдиному алфавітному порядку: спочатку йдуть видання кирилицею від А до Я, а за ними – латиницею. Групувати літературу за окремими структурними підрозділами не потрібно. Тексти, які є об'єктом дослідження у роботі, вносять до єдиного списку джерел.

У бібліографічному описі конкретного джерела вказується прізвище та ініціали автора (у випадку колективного авторства відразу зазначається назва книги) найменування, відомості про місто видання, видавництво, рік, фізичні характеристики (кількість частин, томів, сторінок).

Зрештою, для укладання бібліографічного опису джерел можна скористатися і допомогою відповідних Інтернет-додатків, які у відповідності до вимог певного стандарту розташовують необхідну інформацію. Зокрема, ресурс *vak.in.ua* пропонує оформлення бібліографії за вимогами Державного стандарту.

Додатки у науковій роботі укладаються після списку використаних джерел і, хоча і входять до загальної нумерації сторінок в дослідженні, але не впливають на визначену кількість обсягу розвідки. Як правило, до цієї структурної частини включають інформацію допоміжного плану, тобто певні узагальнюючі таблиці, що не були внесені до основного тексту, ілюстрації, інтерв'ю та інші матеріали. Їх позначають за допомогою великих літер української абетки (наприклад, Додаток А), але із зазначенням назви кожного додатку. Для оформлення додатків не живляються такі букви, як Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Мова та стиль науково-дослідної роботи

Важливу складову науково-дослідної роботи становить мовностилістичний аспект, оскільки у пошуковій роботі потрібно послуговуватися й особливими лексичними засобами.

У першу чергу, потрібно звернути увагу на спосіб викладу матеріалу. Для наукового тексту характерним є вживання формально-логічного прийому організації мовних компонентів у роботі. Цей підхід найбільш адекватний для логічного і цілісного вмотивування теоретично-аналітичних положень дослідницької роботи. Зрозуміло, що у такому випадку не допускається використання у пошуковій роботі художньо-публіцистичного стилю.

Науковий спосіб лексичної організації тексту передбачає використання спеціальних функціонально-синтаксичних елементів, що проявляються у тексті у формі сталих висловів та зворотів. Такі мовні форми сприяють послідовному розгортанню думки відповідно до логічних законів.

У науковому тексті для співвідношення різних частин роботи та для логічного аргументування дослідницької стратегії використовують ряд фразеологічних зворотів. Наприклад, для відображення причинно-наслідкових зв'язків вживають так звані «мовні кліше»: «у зв'язку із тим, що ...», «внаслідок того, що...», «окрім цього» і т. ін. Вступні звороти зразка «отже (отож)», «таким чином», «вищесказане дозволяє окреслити наступні висновки» вказують на узагальнення раніше аналізованого матеріалу і використовуються, як правило, у частині підведення підсумків.

Вставні слова «по-перше», «по-друге», «на завершення викладеного» вказують на логічно-послідовне аргументування теоретично-аналітичних положень дослідницької концепції. Проте при використанні таких числівникових зворотів для структурування доказового матеріалу наукового дослідження потрібно уважно стежити, щоб така ієрархічна формула не набула усіченого (неповного) вигляду. Вживання вставних слів «по-перше», обов'язково передбачає застосування і наступних числівникових зворотів («по-друге», «по-третє» і т.д).

Слова «однак», «проте» вказують на присутність протиставлення між різними частинами викладеного матеріалу. Для виявлення логічних зв'язків на різних рівнях наукового тексту вживають такі звороти: «поряд з тим», «в результаті», «у той час як» і т. ін.

Загалом специфіка наукової лексики впливає із потреби висловлювати логічну сумісність між різними пластами розвідки за допомогою синтаксично-стилістичних засобів, тим самим зберігаючи цілісність наукової концепції.

Наукова культура вислову також передбачає маркування дослідницького авторського начала не за допомогою займенника першої особи однини «я», а відповідного займенника множини – «ми». Як наслідок, утворюються такі лексичні конструкції для висловлення дослідницьких думок у роботі, як «ми вважаємо», «на нашу думку» тощо. Використання форми множини інспіровано науковим етикетом, що надає

тексту об'єктивності та свідчить про долученість автора до колективу наукової спільноти. Умберто Еко форму «ми» розглядає не як імперативне суб'єктивне начало, а у контексті діалогічного комунікування між автором та читачем, що не можна вмістити в рамках індивідуально-вузької форми «я»¹.

Виклад матеріалу у науково-дослідній роботі має бути чітким, логічним та із використанням спеціального термінологічного апарату. «Новий тлумачний словник української мови» під визначенням «термін» розуміє «слово або словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя»². У літературознавчих роботах вживання спеціальних термінів стосується теоретико-літературних понять. Дослідник має чітко окреслити арсенал затребуваних термінів та не вживати суперечливі тлумачення щодо одного і того ж поняття. Проте у літературознавстві часто існує проблема поліфонічного трактування одного теоретичного явища, що може заплутати молодого дослідника. У такому випадку потрібно, покликавшись на авторитетні джерела, навести різні визначення однієї і тієї ж категорії у науковій літературі. Але у такій ситуації автор змушений обрати якусь одну інтерпретацію або намагатись синтезувати різні погляди. Проте у будь-якому варіанті обов'язково потрібно обґрунтувати дослідницький вибір, щоб не створювалася ситуація внутрішньої термінологічної неузгодженості, що призведе до алогічності викладу матеріалу та хибних висновків.

У науковому тексті потрібно уникати смислових та лексичних повторів та недоречних трактувань загальновідомих положень. Наприклад, теза «відомий український поет Тарас Шевченко» містить зайву інформацію, оскільки і так усе зрозуміло про українськість та популярність вітчизняного лірика.

Загалом перед дослідниками-початківцями української літератури постає доволі дразлива ситуація із засиллям у літературознавчій науці шаблонних характеристик творчості окремих письменників чи цілих літературних періодів. Особливо це стосується спадщини советської гуманітаристики, окремі ідеологічні формули якої не зникли із наукового вжитку і до сьогодні. Недосвідченому пошуковувачу важко долати такі непередбачувані перешкоди і багато хто потрапляє в тенета ідейно забарвлених інтерпретацій творів письменства. Наприклад, щодо використання у тексті стереотипних фраз советської літературної науки: «поет-демократ», «представники національно-буржуазної інтелігенції», «прагнення трудящих до соціального визволення», «революційно-демократичні письменники» тощо. Молодий дослідник повинен пам'ятати, що такі маркування є відображенням впливу комуністичної ідеології на наукову методологію, лексику та стилістику.

¹ Еко У. Як написати дипломну роботу: гуманітарні науки / У. Еко ; пер. за ред. О. Глотова. – Тернопіль : Мандрівець, 2007. – С. 163.

² Новий тлумачний словник української мови: У 4 т. / уклад. В. Яременко, О. Сліпущко. – Т. 4. – К. : «Аконіт», 1998. – С. 512.

Водночас у науковій роботі не толерується вживання побутових, сленгових та діалектичних висловів. Літературознавчі дослідження передбачають відповідну наукову складність. Хоча переобтяження мови за рахунок надлишкового вживання термінів у тих випадках, де це не є необхідним, також не виправдано.

Робота не повинна містити граматичні, орфографічні та пунктуаційні помилки. Однак у чистовому варіанті наукової роботи дозволяється здійснювати виправлення. Зокрема, це стосується друкарських помилок, описок і орфографічних неточностей, які виявилися під час технічного оформлення наукової роботи. Такі помилки можна «виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту (фрагменту малюнка) машинописним способом»¹. Подібних виправлень у тексті роботи допускається не більше як два на сторінку.

Вимоги до оформлення наукового дослідження

Наукові роботи оформлюються відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» та «Вимог до оформлення дисертації», затверджених наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року.

Дослідження потрібно набирати за допомогою текстового редактора Microsoft Word (або Open Office) та роздруковувати на принтері на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм). Розмір основного шрифту має бути 14 кегль, назв структурних підрозділів – 16 кегль, напівжирний. Для оформлення наукових робіт використовується полуторний (1,5) міжрядковий інтервал.

Обсяг основного тексту курсової роботи має становити 25-30 друкованих сторінок. У роботі необхідно залишати поля таких розмірів: ліве – не менше 25 мм, праве – 10 мм, верхнє та нижнє – 20 мм. Відступ абзацу має складати – 10 мм.

Кожну структурну частину, за винятком підрозділів наукової роботи, треба починати з нової сторінки. До загального обсягу дослідження, не входять додатки і таблиці. Але всі сторінки підлягають єдиній нумерації.

Нумерація сторінок та структурних підрозділів (підпунктів) роботи подається арабськими цифрами без знака №. Розділи роботи, тобто окремі частини дослідження, позначаються римськими цифрами (Розділ I).

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який зараховують до загальної нумерації сторінок роботи, але номер сторінки на ньому не вказують. Нумерація сторінок проставляється у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Щодо нумерації назв структурних частин роботи, то існують свої правила. Так, вступ, висновки, список використаних джерел не позначають порядковими номерами, але розділи чи підрозділи обов'язково

¹ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій / Вища атестаційна комісія // Бюлетень ВАК України. – 2007. – № 6. – С. 11.

нумеруються. У таких випадках число у найменуванні структурного підрозділу зазначають після слова «РОЗДІЛ».

У вимогах до оформлення наукових робіт передбачається окрема процедура і щодо структуризації підрозділів у межах однієї частини, що безпосередньо впливає з їхньої нумерації. Оформлення номеру підрозділу проводиться наступним чином: ставиться номер розділу і порядковий номер підрозділу, між якими ставлять крапку, а в кінці номера підрозділу необхідно також ставити крапку, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу) та вказується у тому ж рядку назва структурної частини.

До роздрукованої курсової роботи обов'язково додається CD (DVD) диск з електронним варіантом роботи.

Оцінювання та захист курсових робіт

Курсові роботи з української літератури оцінюються за такими критеріями:

- теоретичний рівень, науковість – 10 балів;
- повнота розкриття теми – 35 балів;
- структурування дослідження – 10 бали;
- самостійність – 15 бали;
- дотримання вимог оформлення – 5 бали;
- грамотність – 5 балів.

Загальна кількість балів передбачених, за написання курсової роботи становить **80 балів**.

Оцінювання роботи науковим керівником відбувається у формі написання на студентську розвідку рецензії, тобто наукового висновку щодо якості дослідження. У короткій письмовій формі зосереджують увагу на позитивних сторонах курсової, наголошують на результатах, які вдалося досягти, та констатують, чи відповідає вона критерієм до праць такого рівня. Також відзначається суть і кількість недоліків, що знижують вартість дослідження (при наявності), на зауваження потрібно буде давати вмотивовану відповідь під час захисту.

Захист курсової роботи – це публічне представлення автором результатів власного дослідження історико-літературних питань. Метою такого заходу є виявлення ерудиції, орієнтування у досліджуваному матеріалі та логіки мислення дослідника, а також необхідності переконатися у самостійності наукової діяльності та вмінні презентувати здобутки перед широкою аудиторією.

Процедура захисту складається із доповіді студента та її обговорення у формі запитань від учасників, наукового керівника та членів комісії із захисту курсових робіт. Регламент виступу обмежується 5 хвилинами.

У виступі потрібно відобразити актуальність, окреслити аспект дослідження, коротко зупинитися на результатах та аргументовано викласти висновки роботи.

Доповідач має бути готовий до запитань від інших учасників щодо досліджуваної теми. Саме така форма спілкування найкраще виявляє готовність студента до вияву своїх найсильніших сторін під час дискусії.

Він повинен продемонструвати фахову компетентність, ерудицію та культуру наукової поведінки.

Важливим елементом захисту є також здатність брати кваліфіковану участь в обговоренні інших історико-літературних питань, недотичних до його власної теми. Професійність у ставленні запитань іншим учасникам щодо їх роботи виявляє загальний рівень підготовки студента та дає певну уяву про його науковому компетентність. Але не варто зловживати поверховими запитаннями, на зразок: «А що, Вам, найбільше сподобалося у цьому творі?» або «Чи прочитаєте інші твори цього автора?». Це свідчитиме лише про низький ступінь обізнаності у питаннях літератури та неможливості практичного застосування шкільних знань.

Захист оцінюються за такими категоріями:

- розкриття суті дослідження – 5 балів;
- логічність, чіткість, лаконічність викладу матеріалу – 5 балів;
- повнота вичерпність відповідей – 5 балів;
- культура мовлення – 2 бали;
- активна кваліфікована участь у веденні дискусій – 3 бали.

Максимальна кількість балів, передбачених за захист, становить – **20 балів**. Відтак загальна кількість балів за виконання курсового проекту складає 100.

Відповідно до «Положення про оцінювання знань та умінь здобувачів вищої освіти РДГУ»¹ визначаються наступні критерії оцінювання курсової роботи:

Відмінно (90-100 балів) Курсова робота виконана у повній відповідності до мети і завдань та згідно з вимогами рекомендацій щодо її виконання; в ній докладно, логічно, послідовно та грамотно викладено самостійний аналіз зібраного матеріалу з теми; зроблено аргументовані висновки; вирізняється високим рівнем наукової, мовної і стилістичної культури; оформлена відповідно до вимог ДСТУ. Під час захисту здобувач вищої освіти виявив глибокі знання навчального матеріалу за змістом теми курсової роботи, уміння творчо застосовувати теоретичні положення під час розв'язання науково-дослідних задач та обґрунтовувати прийняті рішення.

Дуже добре (82-89 балів) Курсова робота виконана у повній відповідності до мети і завдань та згідно з вимогами рекомендацій щодо її виконання; в ній докладно, логічно, послідовно та грамотно викладено самостійний аналіз зібраного матеріалу з теми; зроблено аргументовані висновки; вирізняється високим рівнем наукової, мовної і

¹ Положення про оцінювання знань та умінь здобувачів вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне, 2018.

стилістичної культури; оформлена відповідно до вимог ДСТУ. Проте допустив 2-3 неістотні неточності під час викладу матеріалу або формулювання висновків. Під час захисту здобувач вищої освіти виявив достатні знання навчального матеріалу за змістом теми курсової роботи, уміння творчо застосовувати теоретичні положення, під час розв'язання науково-дослідних завдань та обґрунтовувати прийняті рішення. Проте допустив 2-3 неістотні помилки чи неточності.

Добре
(74-81)

Курсова робота виконана у достатній відповідності до мети і завдань та згідно з вимогами рекомендацій щодо її виконання; в ній докладно, логічно, послідовно та грамотно викладено самостійний аналіз зібраного матеріалу з теми; зроблено аргументовані висновки за наявності 3-4 неістотних неточностей; вирізняється достатнім рівнем наукової, мовної і стилістичної культури; оформлена переважно відповідно до вимог ДСТУ за наявності незначних відхилень. Під час захисту здобувач виявив достатньо повні знання навчального матеріалу за змістом теми, курсової роботи, уміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання науково-дослідних завдань.

Задовільно
(60-73)

Курсова робота виконана переважно у відповідності до мети і завдань та з певними відхиленнями щодо основних вимог рекомендацій щодо її виконання; в ній викладено аналіз зібраного матеріалу з теми з наявністю несуттєвих і незначної кількості суттєвих помилок; зроблено дещо поверхові висновки; вирізняється певними порушеннями логіки, граматичних та стилістичних норм викладу; оформлена з відхиленнями від вимог ДСТУ. Під час захисту здобувач вищої освіти виявив знання навчального матеріалу за змістом теми курсової роботи на мінімальному рівні, уміння, застосовувати теоретичні положення під час розв'язання науково-дослідних завдань.

Незадовільно
(0-59)

Курсова робота не виконана або виконана не у відповідності до мети і завдань та з відхиленнями щодо основних вимог рекомендацій щодо її виконання; виклад матеріалу з теми є несамостійним та супроводжується суттєвими помилками; зроблено поверхові або несамостійні висновки; вирізняється порушеннями логіки, граматичних та стилістичних норм викладу; оформлена з відхиленнями від вимог ДСТУ. Під час захисту здобувач виявив фрагментарне знання навчального матеріалу за змістом теми курсової роботи, відсутність уміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання науково-дослідних завдань.

Рекомендована література

Давня українська література

1. Абрамович Д. Києво-Печерський патерик: [репринтерне видання] / Д. Абрамович. – К. : Час, 1991. – 280 с.
2. Бабич С. Творчість Мелетія Смотрицького в контексті раннього українського бароко : монографія / С. Бабич. – Львів : Свічадо, 2008. – 180 с.
3. Білецький О. Перекладна література візантійсько-болгарського походження / О. Білецький // Білецький О. Збір. пр.: У 5 т. – К., 1965. – Т. I. – С. 128-187.
4. Білоус П. Історія української літератури XI-XVIII ст. : навч. посіб. / П. Білоус. — К. : ВЦ «Академія», 2009. — 424 с.
5. Возняк М. Історія української літератури. У 2 кн. / М. Возняк. – Львів: Світ, 1992. – Кн. 1. – 696 с.
6. Грушевський М. Історія української літератури / М. Грушевський. – Т. II. – К., 1993.
7. Єфремов С. Історія українського письменства / С. Єфремов. – К. : Феміна, 1994.
8. Кінан Е. Слово про те, як Ярослав, князь галицький, у султанів стріляв / Е. Кінан // Критика. – 2000. – №12 (38).
9. Макаров А. Світло українського бароко / А. Макаров. – К. : Мистецтво, 1994.
10. Митрополит Іларіон (І. Огієнко) «Слово про Ігорів похід» як літературна пам'ятка / митрополит Іларіон; післямова Я. Поліщука. – Рівне : «Просвіта», 2000. – 229 с.
11. Сліпушко О. Софія Київська. Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X-XIII століття) / О. Сліпушко. – К.: Аконіт, 2002. – 339 с.
12. Сулима М. Українська драматургія XVII – XVIII ст. / М. Сулима ; 3-тє вид. – К. : ВД «Стилос», 2010. – 368 с.
13. Толочко П. Тисячоліття давньоруського літописання / П. Толочко // Київська старовина. – 1999. – № 1. – С. 3-13.
14. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко / Л. Ушкалов. – К. : Факт – Наш час, 2006. – 284 с.
15. Ушкалов Л. Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди / Л. Ушкалов. – К. : Дух і літера, 2017. – 368 с.
16. Ушкалов Л. Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди / Л. Ушкалов. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2017. – 368 с.
17. Ушкалов Л. Сковорода та інші: Причинки до історії української літератури / Л. Ушкалов. – К. : Факт, 2007. – 552 с.
18. Чижевський Д. Історія української літератури (Від початків до доби реалізму) / Д. Чижевський. – Тернопіль : Феміна, 1994. – 480 с.

19. Шевчук В. Муза Роксоланська. Українська література XVI-XVIII ст.: У 2 кн. Книга перша: Ренесанс. Раннє бароко / В. Шевчук. – К. : «Либідь», 2004. – 400 с.
20. Шевчук В. Муза Роксоланська. Українська література XVI-XVIII ст.: У 2 кн. Книга друга: Розвинене бароко. Пізнє бароко / В. Шевчук. – К. : «Либідь», 2004. – 726 с.
21. Яценко Б. «Слово о полку Ігоревім» та його доба. (Комплексне дослідження) / Б. Яценко. – К. : Видавн. імені Олени Теліги, Веселка, 2000. – 256 с.

Класичний період української літератури XIX ст.

1. Багрій Р. Шлях сера Вальтера Скотта на Україну («Тарас Бульба» М. Гоголя та «Чорна рада» П. Куліша в світлі історичної романістики Вальтер Скотта) / Р. Багрій. – К., 1993. – 296 с.
2. Барабаш Ю. Теми і мотиви поезії Тараса Шевченка / Ю. Барабаш, О. Боронь, І. Дзюба, В. Мовчанюк, Є. Нахлік ; НАН України ; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. — К. : Наукова думка, 2008. — 376 с.
3. Борзенко О. Сентиментальна «провінція»: нова українська література на етапі становлення / О. Борзенко. – Харків, 2006. – 322 с.
4. Бунчук Б. Еволюція віршування Пантелеймона Куліша: навч. посібник / Б. Бунчук ; Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Рута, 2002. — 59 с.
5. Гончарук П. Суспільно-політичні та історичні погляди П. О. Куліша: до 110-ї річниці його світлої пам'яті (1819-1897) / П. Гончарук. – К. : ДАКККіМ, 2006. — 264 с.
6. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка / Г. Грабович. – К. : Критика, 2003. — 631 с.
7. Грабович Г. Шевченко як міфотворець: семантика символів у творчості поета : пер. з англ. С. Павличко / Г. Грабович. – К. : Рад. письменник, 1991. – 212 с.
8. Грабович Г. Шевченко, якого не знаємо. З проблематики символічної автобіографії та сучасної рецепції поета / Г. Грабович ; 2-ге вид. – К. : Критика, 2014. – 414 с.
9. Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу / О. Забужко ; вид. 2-ге, виправл. – К. : Факт, 2001. – 160 с.
10. Івашків В. Іван Тобілевич (Карпенко-Карий). Нарис життя і творчості / В. Івашків. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 192 с.
11. Історія української літератури : У 2 кн. : підручник / М. Жулинський, М. Бондар, М. Яценко [та ін.] ; за ред. М. Жулинського. – Кн. 1. – К. : Либідь, 2005. – 656 с.
12. Козачок Я. Невичерпне джерело для романів історичних: з творчої лабораторії Пантелеймона Куліша / Я. Козачок. — Тернопіль, 1997. — 16 с.

13. Козачок Я. Українська ідея: з вузької стежки на широку дорогу (художня і науково-публіцистична творчість Миколи Костомарова) / Я. Козачок ; Національний авіаційний ун-т. — К. : НАУ, 2004. — 352 с.
14. Микола Костомаров у вимірах сучасності: зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. / Інститут історії НАН України ; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України ; Рівненський держ. гуманітарний ун-т ; Інститут мистецтв РДГУ ; Історико-соціологічний факультет РДГУ ; Рівненський ін-т слов'янознавства КСУ / В. Бойко (ред.), С. Шевчук (упоряд.) — Рівне : Волинські обереги, 2007. — 220 с.
15. Наєнко М. Романтичний епос: ефект романтизму і українська література / М. Наєнко ; 2-е вид., зі змінами й доп. — К. : Видавничий центр «Просвіта», 2000. — 378 с.
16. Нахлік Є. Українська романтична проза 20–60-х років ХІХ ст. / Є. Нахлік. — К. : Наукова думка, 1988 — 320 с.
17. Нахлік Є. Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські та російські романтики / Є. Нахлік ; НАН України ; Львівське відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка. — Львів, 2003. — 569 с.
18. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш: особистість, письменник, мислитель: наукова монографія: У 2 т. / Є. Нахлік ; Львівське відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка ; Міжнародний фонд П. Куліша. — Т. 2 : Світогляд і творчість Пантелеймона Куліша. — К. : Український письменник, 2007. — 462 с.
19. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш: особистість, письменник, мислитель: наукова монографія: У 2 т. / Є. Нахлік ; Львівське відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка ; Міжнародний фонд П. Куліша. — Т. 1 : життя Пантелеймона Куліша. — К. : Український письменник, 2007. — 463 с.
20. Поліщук В. Повісті Михайла Старицького / В. Поліщук. — Черкаси : Брама, 2003. — 156 с.
21. Тетерина Д. Романтизм – стиль української літератури / Д. Тетерина. — К. : Рада, 1997. — 252 с.
22. Тарнавський М. Нечуваний Нечуй. Реалізм в українській літературі / М. Тарнавський ; авториз. пер. з англ. Я. Стріхи. — К. : Лаурис, 2018. — 288 с.
23. Чижевський Д. Історія української літератури / Д. Чижевський. — К. : Академія, 2008. — 567 с.
24. Чижевський Д. Реалізм в українській літературі / Д. Чижевський ; М. Наєнко (підгот. тексту, фак. ред., передм.). — К. : Просвіта, 1999. — 117 с.

Ранній український модернізм кінця XIX – початку XX ст.

1. Агеєва В. Поетеса зламу століть: творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації / В. Агеєва. – К. : Либідь, 1999. — 262 с.
2. Агеєва В. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму / В. Агеєва. – К. : Факт, 2003. – 320 с.
3. Гнідан О. Володимир Винниченко: Життя, діяльність, творчість: навч. посібник для студ.-філол. / О. Гнідан, Л. Дем'янівська. – К. : «Четверта хвиля», 1996. – 256 с.
4. Гнідан О. Володимир Винниченко; Грицько Григоренко: штрихи до портретів / О. Гнідан Д., Л. Дем'янівська, Л. Йолкіна, А. Гуляк. – К. : Вищ. школа, 1995. – 224 с.
5. Грабович Г. Тексти і маски / Г. Грабович. – К. : Критика, 2005. – 312 с.
6. Гундорова Т. *Femina Melancholica*: стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської / Т. Гундорова. — К. : Критика, 2002. — 272 с.
7. Гундорова Т. Кітч і література. Травестії / Т. Гундорова – К. : Факт, 2008. – 284 с. – (Серія «Висока полиця»).
8. Гундорова Т. Проявлення Слова. Дискурс раннього українського модернізму / Т. Гундорова; вид. 2-ге, перероб. і допов. – К. : «Критика», 2009. – 447 с.
9. Гундорова Т. Франко не Каменяр. Франко і Каменяр / Т. Гундорова. – К. : Критика, 2006. – 352 с.
10. Демченко І. Особливості поетики Ольги Кобилянської : монографія / І. Демченко – К. : «Твім інтер», 2001. – 208 с.
11. Єфремов С. Літературно-критичні статті / С. Єфремов. – К. : Дніпро, 1993. – 351 с.
12. Забужко О. *Notre Dame D'Ukraine* : Українка в конфлікті міфологій / О. Забужко. – К. : Факт, 2007. – 640 с.
13. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст : франківський період / О. Забужко – К. : Факт, 2006. – 156 с. – (Серія «Висока полиця»).
14. Зборовська Н. Код української літератури. Проект психоісторії новітньої української літератури : монографія / Н. Зборовська. – К. : «Академвидав», 2006. – 502 с.
15. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. : У 2 кн. : підручник / О. Гнідан, Г. Семенюк, Н. Гаєвська [та ін.] ; за ред. О. Гнідан. – Кн. 1. – К.: «Либідь», 2005. – 624 с.
16. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. : У 2 кн. : підручник / О. Гнідан, Г. Семенюк, Н. Гаєвська [та ін.] ; за ред. О. Гнідан. – Кн. 2. – К.: «Либідь», 2006. – 496 с.
17. Іщук-Пазуняк Н. Леся Українка : Ідея свободи у спектрі світової цивілізації : розвідки і доповіді / Н. Іщук-Пазуняк. – К. : В-тво імені Олени Теліги, 2008. – 430 с.
18. Кузнєцов Ю. Слідами феї Моргани: вивчення творчості М. М. Коцюбинського : посібник для вчителя / Ю. Кузнєцов,

- П. Орлик. – К. : Рад. шк., 1990. – 208 с.
- 19.Крупка М. Ранній український модернізм: навчально-методичний посібник / М. Крупка. – Рівне, 2018. – 215 с.
 - 20.Крупка М. Українська жіноча проза: дві епохи, дві версії / М. Крупка – Рівне, 2008.
 - 21.Левченко Г. Зачарована казка життя Ольги Кобилянської : монографія / Г. Левченко. – К. : Видавництво «Книга», 2008. – 223 с.
 - 22.Малютіна Н. Українська драматургія кінця ХІХ – початку ХХ ст. : навч. посіб. / Н. Малютіна. – К. : Академвидав, 2010. – 256 с.
 - 23.Матусяк А. Химерний Яцків : модерністський дискурс у прозі Михайла Яцкова / А. Матусяк. – Вроцлав ; Львів : ЛА «Піраміда», 2010. – 224 с.
 - 24.Мороз Л. «...Сто рівноцінних правд». Парадокси драматургії В. Винниченка / Л. Мороз ; Ін-т літератури ім. Т. Шевченка. – К. : Ін-т літератури ім. Т. Шевченка, 1994. – 208 с.
 - 25.Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі / С. Павличко ; вид. 2-ге, перероб. і допов. – К. : Либідь, 1999. – 447 с.
 - 26.Панченко В. Володимир Винниченко: парадокси творчості. Книга розвідок та мандрівок / В. Панченко. – К. : «Твім інтер», 2004. – 287 с.
 - 27.Пастух Б. Ранні романи Володимира Винниченка / Б. Пастух. – Львів : ПАІС, 2009. – 160 с.
 - 28.Пастух Т. Романи Івана Франка / Т. Пастух ; Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка ; Ін-т франкознавства. — Львів : Каменярь, 1998. – 135 с.
 - 29.Поліщук Я. «І ката, і героя він любив...» : Михайло Коцюбинський : літературний портрет / Я. Поліщук – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 304 с.
 - 30.Поліщук Я. Література як геокультурний проект : монографія / Я. Поліщук. – К. : «Академвидав», 2008. – 302 с.
 - 31.Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму : монографія / Я. Поліщук ; видан. 2-ге, доповн. і переробл. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2002. – 392 с.
 - 32.Рисак О. «Найперше – музика у Слові» : проблеми синтезу мистецтв в українській літературі кінця ХІХ – початку ХХ ст. / О. Рисак. – Луцьк : Ред.-вид. відд. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1999. – 402 с.
 - 33.Соловей Е. Українська філософська лірика : навч. посібник із спецкурсу / Е. Соловей. – К. : Юніверс, 1999. – 368 с.
 - 34.Ткачук М. Лірика Івана Франка : До 150-річчя від дня народження Івана Франка : монографія / М. Ткачук ; передм. А. Толстоухова. – К. : Світ Знань, 2006. – 296 с.
 - 35.Шкандрій М. В обіймах імперії: російська і українська літератури новітньої доби / М. Шкандрій ; пер з англ. П. Тарашук– К. : Факт, 2004. – 496 с.

36. Шумило Н. Під знаком національної самобутності. Українська художня проза і літературна критика кінця XIX – поч. XX ст. / Н. Шумило. – К. : За друга, 2003. – 354 с.

Українська література першої половини XX століття

1. Агєєва В. Дороги й середохрестя: есеї / В. Агєєва. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. – 352 с.
2. Агєєва В. Поетика парадокса: інтелектуальна проза Віктора Петрова-Домонтовича / В. Агєєва — К. : Факт, 2006. — 432 с.
3. Барчан В. Творчість Теодосія Осьмачки в контексті стильових та філософських вимірів XX століття: монографія / В. Барчан ; Ужгородський національний ун-т. — Ужгород : ТИМРАНИ, 2008. — 432 с.
4. Безхутрий Ю. Хвильовий: проблеми інтерпретації / Ю. Безхутрий. — Харків : Фоліо, 2003. — 495 с.
5. Біла А. Український літературний авангард: пошуки, стильові напрямки: монографія / А. Біла ; видан. 2-ге, допов. і перероб. – К. : Смолоскип, 2006. – 464 с.
6. Захарчук І. Війна і слово (мілітарна парадигма літератури соцреалістичного реалізму): монографія / І. Захарчук. – Луцьк : ПВД «Твердиня», 2008. – 406 с.
7. Зборовська Н. «Танцююча зірка» Тодосія Осьмачки / Н. Зборовська ; НАН України; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. — К. : МСП «Козаки», 1996. — 64 с.
8. Ільницький М. Від «Молодої Музи» до «Празької школи» / М. Ільницький ; НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. — Львів, 1995. — 318 с.
9. Ільницький М. Драма без катарсису: сторінки літературного життя Львова другої половини XX століття / М. Ільницький ; НАН України ; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. — Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2003. — 256 с.
10. Ільницький М. Критики і критерії: літературно-критична думка в Західній Україні 20-30-х рр. XX ст. / М. Ільницький — Львів : ВНТЛ, 1998. — 148 с.
11. Історія української літератури: XX століття: У 2 кн. : 1910 – 1930-ті роки: навч. посібник / В. Г. Дончик, В. П. Агєєва, Ю. І. Ковалів [та ін.] ; за ред. В. Г. Дончика. – Видан. 2-ге. – Кн. 1. – К. : Либідь, 1994. – 784 с.
12. Історія української літератури 20-40 рр. XIX століття: навч.-метод. посіб. для студ. філол. спец. / Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка. Кафедра української літератури та журналістики ; О. Таран (авт.-упоряд.). — Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2007. — 104 с.
13. Кодак М. Микола Хвильовий як митець-психолог: монографія / М. Кодак. – Луцьк : ПВД «Твердиня», 2008. – 196 с.

14. Луцій С. Художні моделі буття в романах В. Підмогильного / С. Луцій ; Інститут літератури ім. Т. Шевченка НАН України. — К. : Стилос, 2008. — 152 с.
15. Мельник В. Суворий аналітик доби. Валер'ян Підмогильний в ідейно-естетичному контексті української прози першої половини ХХ ст. / В. Мельник ; Ін-т літератури ім. Т. Шевченка – К. : Ін-т літератури ім. Т. Шевченка, 1994. – 319 с.
16. Михайлин І. Гамартія Миколи Хвильового / І. Михайлин. – Харків : Лінотип, 1993. — 39 с.
17. Мовчан Р. Український модернізм 1920-х: портрет в історичному інтер'єрі: монографія / Р. Мовчан ; Інститут літератури ім. Т. Шевченка НАН України. — К. : ВД «Стилос», 2008. – 544 с.
18. Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ ст. : Україна і Польща / В. Моренець. – К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 327 с.
19. Пастух Т. Роман «Місто» Валер'яна Підмогильного. Проблеми урбанізму та психологізму / Т. Пастух. — Луганськ : Книжковий світ, 1999. — 58 с..
20. Плющ Л. Його таємниця, або «Прекрасна ложа» Хвильового / Л. Плющ ; Марко Роберт Стех (передм.). — К. : Факт, 2006. — 871 с.
21. Поліщук Я. Пейзажі людини / Я. Поліщук. – Харків : Наукове видавництво «Акта», 2008. – 346 с.
22. Полювання на «Вальдшнепа». Розсекречений Микола Хвильовий. Науково-документальне видання / Упоряд. Ю. Шаповал. – К. : Темпора, 2009. – 296 с.
23. Просалова В. Текст у світі текстів Празької літературної школи / В. Просалова. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2005. — 343 с.
24. Стефановська Л. Антонич. Антиномії / Л. Стефановська ; Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту; Інститут критики. – К. : Критика, 2006. – 312 с.
25. Тарнавський М. Між розумом та ірраціональністю: проза Валер'яна Підмогильного / М. Тарнавський ; перекл.. з англ. В. Триліс. — К. : Університетське видавництво «Пульсари», 2004. – 232 с.
26. Токмань Г. Жар думок Євгена Плужника: лірика як художньо-філософський феномен / Г. Токмань. – К., 1999. – 162 с.
27. Цюп'як І. Поетика повістей Миколи Хвильового: монографія / І. Цюп'як ; Національний гірничий ун-т. – Донецьк : НГУ, 2008. – 106 с.
28. Ющенко О. Зоря Миколи Хвильового: Публіцистика, поезії / О. Ющенко — К. : Смолоскип, 1997. — 101 с.

Українська література другої половини ХХ століття

1. Балаклицький М. «Нова релігійність» Івана Багряного / М. Балаклицький. – К. : Смолоскип, 2005. – 167 с.
2. Барабаш С. Лірика кохання Ліни Костенко : спроба осягнення / С. Барабаш. – Кіровоград, 2003. – 84 с.

3. Барабаш С. Поетична історіософія Ліни Костенко : безсмертя Духу / С. Барабаш. – Кіровоград, 2003. – 80 с.
4. Віват Г. Художні особливості та провідні мотиви поетичної творчості Василя Стуса / Г. Віват. – Одеса : Студія «Негоціант», 2003. – 175 с.
5. Галич О. У вимірах non fiction: щоденники українських письменників ХХ століття: монографія / О. Галич. – Луганськ : Знання, 2008. — 200 с.
6. Горнятко-Шумилович А. Боротьба за «автентичну людину»: проза Валерія Шевчука як віддзеркалення екзистенціалізму / А. Горнятко-Шумилович ; Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка. — Львів : Каменяр, 1999. — 49 с.
7. Городнюк Н. Знаки необарокової культури Валерія Шевчука: компаративні аспекти / Н. Городнюк. – К. : Твім інтер, 2006. – 216 с.
8. Жулинський М. Високий світоч віри: голодомори в Україні та роман Василя Барки «Жовтий князь» / М. Жулинський. – К. : Педагогічна преса, 2003. – 56 с.
9. Історія української літератури : ХХ століття : У 2 кн. : 1960 – 1980-ті роки : навч. посібник / В. Дончик, А. Кравченко, В. Моренець [та ін.] ; за ред. В. Дончика ; видан. 2-ге. – Кн. 2. – Ч. 2. – К. : Либідь, 1995. – 512 с.
10. Ключек Г. Історичний роман Ліни Костенко «Маруся Чурай»: навч. посібник / Г. Ключек. – Кіровоград : Степова Еллада, 1998. — 52 с.
11. Ключек Г. Романи Івана Багряного «Тигролови» і «Сад Гетсиманський»: навч. посіб. / Г. Ключек. – Кіровоград : Степова Еллада, 1998. – 77 с.
12. Колощук Н. Табірна проза в парадигмі постмодерну : монографія / Н. Колощук. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. – 500 с.
13. Лищенко О. Від імені покоління: Про Василя Симоненка. 1967-1968 / О. Лищенко. – К. : Акцент, 2004.
14. Пахаренко В. «Як він ішов...». Духовний профіль Василя Симоненка на тлі його доби: літературознавчий есей / В. Пахаренко. – Черкаси : Брама-Україна, 2004. – 52 с.
15. Поезія Ліни Костенко в часах перехідних і вічних: Матеріали круглого столу доповнено публікаціями в періодичних виданнях / Т. Шаповаленко (ред.-упоряд.). – Харків : Прапор, 2006. – 164 с.
16. «Прийшов, щоб не розлучатися...»: на пошану 70-річчя Григора Тютюнника: науковий збірник / М. Конончук (упоряд.). – К. : Твім інтер, 2005. – 328 с.
17. Рарицький О. Партитура тексту і духу (Художньо-документальна проза українських шістдесятників / О. Рарицький. – К. : Смолоскип, 2016. – 488 с.
18. Рарицький О. Поезія героїчного чину. Василь Стус : еволюція художнього мислення / О. Рарицький. – Хмельницький : Просвіта, 2002. – 140 с.

19. Стус Д. Василь Стус: життя як творчість / Д. Стус ; 2-ге вид., випр. – К. : Факт, 2005. – 368 с.
20. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво : профілі на тлі покоління / Л. Тарнашинська. – К. : Смолоскип, 2019.
21. Тарнашинська Л. Художня галактика Валерія Шевчука : постать сучасного українського письменника на тлі західноєвропейської літератури / Л. Тарнашинська ; НАН України; Інститут літератури ім. Т. Шевченка. – К. : Видавництво Олени Теліги, 2001. – 224 с.
22. Юрчук О. У тіні імперії: Українська література у світлі постколоніальної теорії: монографія / О. Юрчук. – К. : ВЦ «Академія», 2013. – 224 с.

Сучасний літературний процес

1. Галета О. Від антології до онтології: антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ – початку ХХІ століття / О. Галета. – К. : Смолоскип, 2015. – 640 с.
2. Голобородько Я. Артеграунд. Український літературний істеблїшмент : збірка статей / Я. Голобородько. – К. : Факт, 2006. – 160 с.
3. Голобородько Я. Поетична меритократія : Василь Герасим'юк, Ігор Римарук, Тарас Федюк / Я. Голобородько. – К. : Факт, 2005. – 108 с.
4. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн / Т. Гундорова. – К. : Критика, 2005. – 263 с.
5. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми : статті та есеї / Тамара Гундорова. – К. : Грані-Т, 2013. – 548 с.
6. Дзюба І. Чорний романтик Жадан / І. Дзюба. – К. : Либідь, 2017.
7. Даниленко В. Лісоруб у пустелі. Письменник і літературний процес / В. Даниленко. – К. : Академвидав, 2008. – 352 с.
8. Кузьменко В. Історія української літератури. ХХ – початок ХХІ ст.: навчальний посібник: У 3 т. / В. Кузьменко. – К. : ВЦ «Академія», 2017. – Т. 3. – 544 с.
9. Панченко В. Літературний ландшафт України. ХХ століття / В. Панченко. – К. : Ярославів Вал, 2019.
10. Поліщук Я. Гібридна топографія. Місця й не-місця в сучасній українській літературі / Ярослав Поліщук. – Чернівці : Видавництво ХХІ, 2018. – 272 с.
11. Поліщук Я. Реактивність літератури / Я. Поліщук. – К. : Академвидав, 2016. – 192 с.
12. Поліщук Я. РЕвізії пам'яті. Літературна критика / Я. Поліщук. – Луцьк, 2011. – 216 с.
13. Пухонська О. Літературний вимір пам'яті: монографія / О. Пухонська. – К. : ВЦ «Академія», 2018. – 304 с.
14. Семків Р. Як писали класики / Р. Семків. – К. : Пабулум, 2016. – 240 с.

15. Семків Р. Як читати класиків / Р. Семків ; 2-ге вид. – К. : Пабулум, 2019. – 288 с.
16. Таран Л. Жіноча роль: жінка-автор у сучасній українській прозі: емансипаційний дискурс / Л. Таран — К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2007. — 126 с.
17. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр / С. Філоненко. – Донецьк, Лондон-XXI, 2011. – 432 с.
18. Харчук Р. Сучасна українська проза : постмодерний період : навч. посібник / Р. Харчук – К. : ВЦ «Академія», 2008. – 248 с.
19. Чернецький В. Картографуючи посткомуністичні культури. Росія та Україна в контексті глобалізації / В. Чернецький ; пер. з англ. – К. : Критика, 2013. – 430 с.

Теорія літератури

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. Марії Зубрицької, 2-ге вид., доповнене. – Львів : Літопис, 2002. – 832 с.
2. Баррі П. Вступ до теорії : літературознавство і культурологія : пер. з англ. О. Погинайко. / Пітер Баррі ; [наук. ред. Р. Семків]. – К. : «Смолоскип», 2008. – 360 с.
3. Безпечний І. Теорія літератури / І. Безпечний — К. : Смолоскип, 2009. — 388 с.
4. Білоус П. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості: лекції / П. Білоус. – Житомир : Рута, 2009. – 336 с.
5. Будний В. Порівняльне літературознавство: підручник для студ. вищих навч. закл. / В. Будний В., М. Ільницький. – К. : Києво-Могилянська академія, 2008. — 430 с.
6. Галич О. Теорія літератури: підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. / О. Галич, В. Назарець, Є. Васильєв ; вид. 4-те, стер. — К. : Либідь, 2008. — 488 с.
7. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Чарльза Е. Вінквіста та Віктора Е. Тейлора ; пер. з англ. В. Шовкун ; наук. ред. пер. О. Шевченко. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – 503 с.
8. Кирильчук О. «Етюд у колоніальних тонах»: українська література крізь призму постколоніальних студій : навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти / Олександр Кирильчук. – Рівне, 2019. – 227 с.
9. Ковалів Ю. Абетка дисертанта : методологічні принципи написання дисертації : посібник / Ю. Ковалів. – К. : Твім інтер, 2009. – 460 с.
10. Літературознавча енциклопедія : У 2 т. / авт.-уклад. Ю. Ковалів. – Т. 1. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 608 с.
11. Літературознавча енциклопедія : У 2 т. / авт.-уклад. Ю. Ковалів. – Т. 2. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 624 с.

12. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів [та ін.]. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с. – (Серія «Nota bene»).
13. Марко В. Аналіз літературного твору / В. Марко. – К. : Академія, 2015. – 256 с.
14. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика: Статті-розвідки / Д. Наливайко. — К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. — 348 с.
15. Пахаренко В. Основи теорії літератури : навчально-методичний посібник / В. Пахаренко. – К. : Генеза, 2007. – 296 с.

Інформаційні ресурси з української літератури

Художні тексти

1. <http://poetry.uazone.net>
2. <http://www.ukrcenter.com/library/default.asp>
3. <http://www.utoronto.ca/elul/Main-Ukr.html>
4. <http://poetyka.uazone.net/>
5. <http://ukrlib.com>
6. <http://chtyvo.org.ua>

Літературна критика

1. <http://litakcent.com/>
2. <http://sumno.com/>
3. <https://vsiknygy.net.ua>
4. <http://bukvoid.com.ua>
5. <http://exlibris.org.ua>
6. <http://ae-lib.org.ua/>
7. <http://www.ukrlit.vn.ua>
8. <http://ukrlife.org>

Літературознавчі журнали та газети

1. <http://vitchyzna.ukrlife.org>
2. <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/>
3. <http://www.slovoichas.in.ua/>

Електронні бібліотеки

1. <http://library.rshu.edu.ua>
2. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>
3. <http://www.library.lviv.ua/>
4. <http://www.lib.rv.ua/>
5. <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
6. <http://www.library.ukma.kiev.ua/>
7. <http://www.uosa.uar.net/php/lib/>
8. <http://1576.ua>
9. <http://diasporiana.org.ua>

ДОДАТКИ

Додаток А**Приклад оформлення титульної сторінки курсової роботи**

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра української літератури

Курсова робота на тему:

**«Інтерпретація біблійних
сюжетів у творчості Лесі Українки
(«Одержима», «На полі крові»)»**

Виконала студентка факультету
української філології, групи У-34
спеціальності 014 Середня освіта
(Українська мова і література)
Шевченко Ірина Володимирівна

Науковий керівник:
к. ф. н., доц. *Кирильчук О. М.*
національна шкала « _____ »
кількість балів _____
оцінка ЄКТС _____

Члени комісії:

_____	_____
підпис	прізвище та ініціали
_____	_____
підпис	прізвище та ініціали

Приклад оформлення змісту роботи**ЗМІСТ**

Вступ	3
Розділ I Осмислення євангельських сюжетів в українській літературі кінця XIX – початку XX ст.	7
Розділ II Філософсько-релігійний вимір драматичної поеми Лесі Українки «Одержима»	13
2.1. Джерела та історія написання твору	14
2.2. Особливості проблематики та побудови системи персонажів	16
2.3. Фемінне начало як спосіб переосмислення євангельської історії	19
Розділ III Модерне прочитання образу Юди у творі Лесі Українки «На полі крові»	22
Висновки	27
Список використаних джерел	29
Додатки	31

**Приклади бібліографічних записів
відповідно до правил Національного стандарту України
ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, який використовується під час оформлення
джерел у курсовій роботі**

<i>За назвою</i>	«Прийшов, щоб не розлучатися...»: на пошану 70-річчя Григора Тютюнника : науковий збірник / упоряд. М. Конончук. — К. : Твім інтер, 2005. — 328 с.
<i>Один автор</i>	Поліщук В. Повісті Михайла Старицького / В. Поліщук. — Черкаси : Брама, 2003. — 156 с.
<i>Кілька авторів</i>	Гнідан О. Володимир Винниченко : Життя, Діяльність, Творчість : навч. посібник для студ.-філол. / О. Гнідан, Л. Дем'янівська. — К. : «Четверта хвиля», 1996. — 256 с. Гнідан О. Володимир Винниченко; Грицько Григоренко : штрихи до портретів / О. Гнідан, Л. Дем'янівська, Л. Йолкіна, А. Гуляк. — К. : Вищ. школа, 1995. — 224 с.
<i>Колективне авторство</i>	Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. : У 2 кн. : підручник / О. Гнідан, Г. Семенюк, Н. Гаєвська [та ін.]; за ред. О. Гнідан. — Т. 2. — К. : «Либідь», 2006. — 496 с.
<i>Періодичне видання</i>	Ільницький М. Українська сецесія: етос болю (новела М. Яцкова «Дівоча груди в скрипці») / М. Ільницький // Слово і час. — 2008. — № 7. — С. 19-24.
<i>Автореферат дисертації</i>	Каменська І. Концепт подвійного семантичного поля у творчості Ольги Кобилянської (за творами «Valse melancolique», «Некультурна», «Земля», «Через кладку»): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.01.01 «Українська література» / І. Каменська ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2003. — 20 с.
<i>Словники</i>	Літературознавча енциклопедія : У 2 т. / авт.-уклад. Ю. Ковалів. — Т. 1. — К. : ВЦ «Академія», 2007. — 608 с. — (Серія «Енциклопедія ерудита») Новий тлумачний словник української мови: У 4 т. / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. — Т. 4. — К. : «Аконіт», 1998. — 941 с.
<i>Електронні ресурси</i>	Стасіневич Є. І один у полі воїн : [Електронний ресурс] / Є. Стасіневич // Літакцент. — 2014. — Режим доступу : http://litakcent.com/2014/09/19/i-odyn-u-poli-vojin .

**Приклади бібліографічного опису джерел
відповідно до правил Національного стандарту України
ДСТУ 8302:2015**

<i>За назвою</i>	Дон Жуан у світовому контексті / упоряд. В. Агеєва. Київ : Факт, 2002. 448 с.
<i>Один автор</i>	Агеєва В. Апологія модерну: обрис ХХ віку: статті та есеї. Київ : Грані-Т, 2011. 408 с. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми: статті. Київ : Грані-Т, 2013. 548 с.
<i>Кілька авторів</i>	Ільницький М., Будний В. Порівняльне літературознавство: В 2 ч. Частина І. Лекційний курс : навчальний посібник. Львів, 2007. 280 с.
<i>Періодичне видання</i>	Галета О. Екс-центричне літературознавство: від теорії літератури до літературної антропології. <i>Вісник Львівського університету. Серія філологічна</i> . Львів, 2014. Вип. 60. Ч. 2. С. 46-58. Полюхович О. Хто боїться Юрія Косача? <i>Критика</i> . Київ, 2018. № 7-8 (249-250). С. 30-37.
<i>Автореферат дисертації</i>	Каменська І. Концепт подвійного семантичного поля у творчості Ольги Кобилянської (за творами «Valse melancolique», «Некультурна», «Земля», «Через кладку») : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 «Українська література». Київ, 2003. 20 с.
<i>Словники</i>	Енциклопедія постмодернізму / за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора ; перекл. з англ. В. Шовкун ; наук. ред. перекл. О. Шевченко. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.
<i>Електронні ресурси</i>	Цимбал Я. Кохання, секс і ненависть: ще про актрис і письменників 20-х. <i>Літакцент</i> . 2019. URL: http://litakcent.com/2019/05/06/kohannya-seks-i-nenavist-shhe-pro-aktris-i-pismennikiv-20-h-rokiv . (дата звернення: 26.01.2020). Хархун В. Андрій Головка в контексті українського соцреалізму. <i>Літературознавчі обрії. Праці молодих учених</i> . 2010. Вип. 18. С. 102-109. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/38425 .

Приклади окремих оформлень цитувань та бібліографічного опису джерел за вимогами міжнародних стилів¹

Гарвардський стиль (Harvard style)

Посилання

1. Якщо прізвища автора цитованого джерела не вказано у тексті, то посилання зазначається у дужках після цитати у кінці речення, але перед крапкою.

(Гундорова, 2013, с.162)

2. Якщо прізвище вказано у тексті публікації, то зазначається у дужках після цитування лише рік видання і сторінка.

(2013, с.162)

Бібліографічний опис

1. Один автор книги.

Харчук, Р. 2008. *Сучасна українська проза. Постмодерний період : навчальний посібник*, ВЦ «Академія».

2. Один автор статті у періодичному виданні.

Пухонська, О. 2018. Література і пам'ять: версії взаємовпливу. *Наукові записки НУ «ОА». Серія «Філологія»*, 4 (72), с.191-193.

Чиказький стиль (Chicago style)

Посилання

1. Якщо прізвища автора цитованого джерела не вказано у тексті, то посилання зазначається у дужках після цитати у кінці речення, але перед крапкою.

.(Гундорова, 2013, с.162)

2. Якщо прізвище вказано у тексті публікації, то зазначається у дужках після цитування лише рік видання і сторінка.

.(2013, с.162)

Бібліографічний опис

1. Один автор книги.

Харчук, Роксана. 2008. *Сучасна українська проза. Постмодерний період : навчальний посібник*, Київ: ВЦ «Академія».

2. Два автора

Татчин, Сергій та Галич, Уляна. 2017. *#епістолярніхроніки*. Київ: Гамазин.

¹ Підготовлено за матеріалами видання: Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-укладачі: О.Боженко, Ю.Корян, М.Федорець; редколегія: В.Пашкова, О.Воскобойнікова-Гузєва, Я.Сошинська, О.Бруй; Науково-технічна бібліотека ім. Г.Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. – К.: УБА, 2016. – 117 с.

3. Один автор статті у періодичному виданні.

Пухонська, Оксана. 2018. «Література і пам'ять: версії взаємовпливу» *Наукові записки НУ «ОА». Серія «Філологія»* 4(72):191-193.

Стиль Асоціації сучасної мови
(Modern Language Association, MLA style)

Посилання

1. Якщо прізвища автора цитованого джерела не вказано у тексті, то посилання зазначається у дужках після цитати у кінці речення.

(Гундорова 162).

2. Якщо прізвище вказано у тексті публікації, то зазначається у дужках після цитування лише номер сторінки, де знаходиться цитований текст.

(162).

Бібліографічний опис

1. Один автор книги.

Харчук, Роксана. *Сучасна українська проза. Постмодерний період : навчальний посібник*, Київ: ВЦ «Академія», 2008. Друк.

2. Два автора

Татчин, Сергій та Уляна Галич. *#епістолярніхроніки*. Київ: Гамазин, 2017. Друк.

3. Один автор статті у періодичному виданні.

Пухонська, Оксана. «Література і пам'ять: версії взаємовпливу.» *Наукові записки НУ «ОА». Серія «Філологія»* 4.2018:191-193. Друк.

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Навчально-методичне видання

Олександр Кирильчук

Курсова робота
з української літератури:
методичні рекомендації до виконання

В авторській редакції

Кирильчук О.

К 43 Курсова робота з української літератури: методичні рекомендації до виконання / Олександр Кирильчук ; вид. 2-ге, доповн. – Рівне, 2020. – 52 с.

УДК 821.161.2(07)

К 43

Формат 60x84. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman Cyr.
Умовн. друк. арк. 2,48.
Наклад 100 прим.